МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

Свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совети Министрий Советен орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 137 (3994). ШОАТТА, 14 ноябрь 1964 шу. Мах 2 кап.

Семилетка ялхлагIча шера план хадал хьалха кхоачашъяьра шера социалистически ахье лаьный дркнигзавода Власов Федова кулгалдеча № 13-14 йолча установка коллективо. Валови продукци арахецара ялх шера план 10-ча сентябре кхоачашъяьй установка технологаша. Цу хана дена хьа ворхIлагIча шера чотах арахийца продукци дукха эшелонаш я.

Дика къахьегама толамаш даьхар установка коллективо октябрь бетта а. Ши дн хьалха кхоачашйир цо бетта план. Планах лаьрхIачул совгIа массехк эшелон сийоза мехкадьтта продукци арахийцад коллективо. Электроэнерги, Iы, кхийола реагенташ кховрах баь пайда ваьзан сомаш да.

Арахецача продукце лакха эффективность хилийтара московски 15 предприятие болам дог баьа хинна хьаллаьнаб технологаша.

Къахьегама темпаш кхы тIа а лакхъеш ба технологаш укх бетта. Хьалхара декада план тIехкхоачашъяьй цар. Къаьстта дика къахьегамца белгалбаьнна ба технологаш ни. Стародубцев, Баев, Ахмадов, Гниденко, кхыбараш.

Сурта тIа: оператор Стародубцев Василий, слесарь Баев Владимир, машинист Гниденко Валентин, машинист Васильев Николай.

И. Плиева сурт.

ЦУ ТОЛАМЕХ КХОАЧАМБЕ ЙИШ ЯЦ

ДIадахача шерашкачул дукха а дикагIа хьувкхъяьй укх шера юрта бохама культураш Урус-Мартана производственни управлене «Красноармейский» совхоза къахьегамхоша.

Хьалхе а хьувкъама ларда дика йоллар баьъш йолаш хIара гектара тIара 24,7 центнер ча бола ялат чудера совхозе. Из планах лаьрхIачул 9 центнер дукхагIа да.

Дика хиннир укхаза хьажкIаш а. Планах 200 тонна мара яла ца эзача 600 тонна гаргга дIаеннай уж совхоза пачхахьалкхена. Къаьстта дика кхеьй хьажкIаш СССР Лаккхехьарча Совета депутат Кагерманов Олхазар керте латтача коммунистически къахьегама комплексни бригада коллективо. Укхаза 929 гектарах хIаране тIара 52 центнер фуаьъ хьажкIаш чуенай. Из толам баккха вIаштIехьдаьннад бригада членаша деррига балхаш дикагIа йолча агротехнически ханашка дарах, шортта моттигерен минеральни удобренеш ехарах.

Дика къахьегаш ба цу бригада деррига членаш. ХIаьта а къаьстта белгалбаьнна ба механизатораш Хасанов Iабдурашид, Сембиев Мухьмад, Мальсагов ТIаус, Нинтаев Шармудани, кхыбараш. Денна тIехкхоачашъю цар нормаш, шоаш хьадер дика ду.

Боккха къахьегама толам баьккхаб совхоза свекла лелаераша а. Планах 10 эзар тонн свекла яла езача цар дIаеннай пачхахьалкхена 10922 тонн. Свекла кхеяра цу тайпара толамаш даьха боахамаш дукха лец вай республике. Цо хьахьокх совхоза къахьегамхошта из культура кхеяра говзал дика йовзийта.

Дукха ба совхозе гектара тIара планах лаьрхIачул цкъан ахазен — шозза дукхагIа свекла йоаккха болхлой. Царех ва, масала, Алисултанов Увайс. Цун эзенос 60 гектар йолча участка хIара гектара тIара 285 центнер шекара свекла чуяий. Цунца болх беш яр механизатор йола хун сесаг Джабаева Ама. Свекла чуюача хана комбайнера Джабаевас норма 150 процент кхоачаш ца ешдн дIадоалар.

Иштта къахьегама толамо яьккхай совхоза дукхагIйолча гектарнашша я. Къовзткъе итт шу гаргга ха йолча Ацаева Яхус ше гIулакх даьча гектара тIара 459 центнер свекла чуйиций, Сембиева Вакида 440 центнер кхеьй. Цу тайпара масалаш дукха да совхозе.

Совхоза шоллагIча отделене баьца дааранш кхедеш йола бригада я. Дукхача хана дена коммунистически къахьегама бригада яха сийлен цIи яккхара къовсам лоаттабеш яр бригада коллектив. Дукха ха йоацаш кхоачаш хилар цар лийрхIар: из сий доля цIи еннай царга.

Дика да цу бригада толамаш. 38 гектара тIа кхедаьд тайп-тайпара баьца дааранш. Планах лаьрхIар 440 тонн мара йоацача 700 тонн я чуенар. ПачхахьалкхенIа дIаеннай планах йоагIачул совгIа 188 тонн. Иштта планал совгIа хьувкхъяьй кабачкаш, ковртол, кхийола культураш.

ХьатIадоагIача шера хьувкъам кхы а дикагIа хургболаш кхашка органически удобренеш екхаш я хIана бригада коллектив. ЧIоагIа раьза ва цу бригада бригадир Залимханов Ваха шийн болхлошта. ДикагIа барий вIераш йоахиш къаьстта хестаю цо звеньевая Исмаилова Заху, Идлева Зарган, Дудаева Эвапа, Эльтамирова Бильхас, кхыбараш.

Укх шера 2100 гектар гуйран дуа ялташ дIале дезаш бар совхоза механизатораш. Из болх укх даьнашка йистебоалкхаргба совхоза механизатораша. Цхьа бIаь гектар гаргга йоат дIадийна баьшаб уж. Гуйраш ялташ дIадийнача участкашка минеральни удобренеш тохаш ши самолет я хIана совхозе.

Цхьабакъа, чIоагIа карлаьха дийзал толам баьккхача совхоза хинахьа яйбь аха вIаштIехь ца далар. ГIанал аха езача 3400 гектарах хIанзалца аьхар 1275 гектар мара яц. Деррига низ кхыдола балхаш сихагIа чаккдахара тIаберзабарах тIехьадигад тха лаьтта ахара гIулакх, — йоах совхоза керттерча агронома нов. Куюнджиева. Бакъда, бахьан из хинна Iац. Духьал Кагерманов Олхазара бригаде мера вIаштIехьдаьккхадац ДТ-54 яхача тракторша шин сменах болх белга. Къаьстта во лел из болх совхоза шоллагIча отделене. Управляюще Эдисултанов Вахас боагIа тIакхьожам лоаттабац цу балха. ДукхагIйолча хана отделене тракторш бийсан сайца латт.

Уж тайпа кхоачамбоацараш дIахо хилийта йиш яц. ХьатIадоагIача шера укх шерарчул а боккхагIа хьувкъам баккха йиш хургйолаш хIанзе а аха деза деррига лаьтта.

З. ГЕЛИСХАНОВ.

1964 шера 10 ноябрь тIехкхачанца пачхахьалкхенга хьайбий продукташ йохкара шера план мел кхоачашъяьй хьакхьоахкаш йола

СВОДКА

(шера планаца нийсйича процентах).

	Шура	Дулх	Фуаш
Сунженски	96	93	99,9
Наурски	91	97	54
Нохчий-Юрта	89	90	40
Советски	88	59	65
Грозненски	87	79	103
Шелковской	83	102	70
Ведана	81	108	52
Шяьла	79	82	68
Урус-Мартана	75	81	59
Наьсарен	71	87	63
Ерригача республике гIолла	85	88	81

АНТОНИН НОВОТНЫЙ—ЧССР ПРЕЗИДЕНТ

ПРАГА, 12 ноябрь. (ТАСС). Чехословаци Социалистически Республика Президенталла юха а Антонин Новотный хержав.

Из хержав тахан Чехословаке Къаман собрание сессе. Чехословаки пачхьалкхенна керте хаттар ЧССР конституцега хьежжа Къаман собрание хорж 5 шера.

Л. И. Брежневи А. Н. Косыгини социалистически мехкий партийно-правительственни делегацешца вIашагIкхетар

11-ча ноябре БКП ЦК Хьалхара секретарь, НРБ Министрий Совета Председатель Т. Живков керте волча Болгаре Халкъа Республика партийно-правительственни делегацех кхийтар КПСС ЦК Хьалхара секретарь Л. И. Брежнев.

Л. И. Брежневаи делегаце членашцеи юкъе доттагIлен, дег тIара къамаьл хилар.

* * *

10-чеи 11-чеи ноябре Политбюро член, ТПК ЦК председателa заместитель, КНДР министрий кабинета председателa хьалхара заместитель Ким Ир керте латтача Корейски Халкъа-Демократически Республика партийно-правительственни делегацех кхийтар КПСС ЦК Президиума член, СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин.

Гуччахьара, новкъостлен хьалашка чакхдаьлар делегаце членашцара А. Н. Косыгина къамаьлаш.

* * *

11-ча ноябре Венгерски Халкъа Республика партийно-правительственни делегаци керте латтача ВСРП ЦК Хьалхарча секретарь, Венгерски революционни болхлой-ахархой правительства Председатель Янош Кадара визит йир КПСС ЦК Президиума член, СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин волча.

Я. Кадара улув вар ВСРП ЦК член, СССР-ера Венгерски Халкъа Республика чрезвычайни полномочни посол Ш. Сипка.

Визит яьча хана доттагIлен, дег тIара къамаьл хилар.

КПСС-ои СОВЕТСКИ ПРАВИТЕЛЬСТВАИ КУЛГАЛХОЙ ГДР ПАРТИЙНО-ПРАВИТЕЛЬСТВЕННИ ДЕЛЕГАЦЕЦА ХИННА ПЕРЕГОВОРАШ

10 ноябре Моске Советски Союза Коммунистически партеи Советски правительстваи кулгалхой переговораш хилар Германски Демократически Республика партийно-правительственни делегацеца. Советски оагIонгахьара переговорашка даькъа лоацаш хилар: КПСС ЦК Хьалхара секретарь нов. Л. И. Брежнев, КПСС ЦК Президиума член, СССР Министрий Совета Председатель нов. А. Н. Косыгин, КПСС ЦК Президиума член, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатель нов. А. И. Микоян, КПСС ЦК Президиума член, КПСС ЦК секретарь нов. Н. В. Подгорный, КПСС ЦК секретарь нов. Ю. В. Андропов, КПСС ЦК член, СССР кхыча мехкашкарча гIулакхий министр нов. А. А. Громыко.

ГДР оагIонтахьара переговорашка даькъа лоацаш хилар: делегаце кулгалхой СЕПГ ЦК Хьалхара секретарь, ГДР Пачхахьалкхен совета председатель нов. Вальтер Ульбрихт, СЕПГ ЦК Политбюро член, ГДР Министрий Совета Председатель нов. Вилли Штоф, делегаце членаш — ГДР Министрий Совета председателa заместитель, кхыча мехкашцарча гIулакхий министр нов. Лотар Больц, Политбюро членалла кандидат, СЕПГ ЦК Политбюрорча промышленностен гIишлоаш-ярен гIулакхашта йолча бюро председатель нов. Гюнтер Миттаг, СЕПГ ЦК Политбюро членалла кандидат, «Нейес Дейчланд» яхача газета керттера редактор нов. Герман Аксен.

ДоттагIал долча, дег тIарча, хетараш боккъонца цхьаIаш долча хьалашка чакхъяьнна переговораш йолча хана дийцар КПСС-ан СЕПГ-енеи юкъера гIулакхаш дIахо дегIаккхувлара, Советски Союзаи Германски Демократически Республикаиеи юкъера барт-цхьоагIон гIулакхаш массе оагIорахьара дегIаккхувлара дешаш а хIаьта иштта шина а мехка партешти правительствашти хьаштера хьалнаiсла кхы тайпа дешаш а.

КПСС-ои СОВЕТСКИ ПРАВИТЕЛЬСТВАИ КУЛГАЛХОЙ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ МЕХКИЙ ПАРТИЙНО-ПРАВИТЕЛЬСТВЕННИ ДЕЛЕГАЦЕШЦА ВIАШАГIКХЕТАР

9-чеи 10-чеи ноябре ВСРП ЦК Хьалхара секретарь, Венгерски революционни болхлой-ахархой правительства Председатель Янош Кадар керте латтача Венгерски Халкъа Республика партийно-правительственни делегацех кхийтар КПСС ЦК Хьалхара секретарь Л. И. Брежнев.

Л. И. Брежневаи делегаце членашцеи юкъе доттагIлен, дег тIара къамаьлаш хилар.

КПСС ЦК Президиума член, СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин 10 ноябре ПОРП-а ЦК Хьалхара секретарь В. Гомулка керте латтача Польски Халкъа Республика партийно-правительственни делегацех кхийтар.

А. Н. Косыгинаи делегаце членашцеи юкъе доттагIлен, дег тIара къамаьл хилар.

* * *

10-ча ноябре СКЮ ЦК исполкома член В. Влахович керте латтача Югославе Социалистически Федеративни Республика партийно-правительственни делегацех кхийтар КПСС ЦК Президиума член, РСФСР-а йолча КПСС ЦК Бюро председателa хьалхара заместитель А. П. Кириленков, КПСС ЦК секретарь Ю. В. Андроповн.

ВIашагIкхийттача хинна къамаьл боаме, доттагIлеца чакхдаьлар.

АЛЖИРСКИ ПАРТИЙНО-ПРАВИТЕЛЬСТВЕННИ ДЕЛЕГАЦЕ ВИЗИТАШ

10-ча ноябре Къаман кортамукъален Фронт яхача парте Политбюро член, Къаман собрание председатель Ахмед Хадж Бен Алла керте латтача Алжирски Халкъа Демократически Республика партийно-правительственни делегаце визиташ йир КПСС ЦК Хьалхара секретарь Л. И. Брежнев, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатель А. И. Микоян, СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин волча.

Уж визиташ йолча хана къамаьлаш хилар, доттагIлен, дег тIарча хьалашка чакх а доалаш.

(ТАСС).

КОММУНИЗМИ МАШАРИ БАХЬАНЦЕ ЛОАТТАБЕЧА КЪОВСАМА АВАНГАРДЕ

1917-ча шера 7-ча ноябра дн. Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци котъальнна дн. дахнан а халкъий кхетам чу диэад адамний исторе чуь керда зама — капитализм хIаллак хуле коммунизм чIоагIлун зама — дIайоладь дн ма хиларах тарра. В. И. Ленин керте а латташ Коммунистически парте хьалхленца чакхъяьнначa Октябрьски революце халкъашта хьабийкар паргIатонга, нийсонга, ирсага бода никъ. Сийлахь-боккхача Октябро хийцар дерригача адамий кхелаш, цо хьалхьоадир дуне революционни эргадаккхара Iалашмате доккхий низаш, сонадаьккхар залкъий — истори хьадерий — хIама кхоллара хьмар. Социалистически революце маяко, марксизма-ленинизма идеяш дерригача континенташ тIарча халкъашта сийрдабоал империалистически низ-Iоткъамах мукъадаьларга, паргIатонга, шоай лоIаме хиларга, социализмага, коммунизмага бода никъ.

Дерригача дунен тIарча къахьегамхой дунен халкъашта юкъера цIей ма хиларах тарра деадир Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 47 шу дуза дн. Советски Союзе халкъашца цхьана из цIей деадир социализма дунен система мехкашкарча къахьегамхоша, дунен халкъашта юкъерча болхлой классо, шоай паргIатон во-шоай къам ший лоIаме хилийтарен духьа къовсам лоаттабеча халкъаша, машара тIехьа латтача прогрессивни низаша. Советски Союзе цIей деадеча даькъа лоацаш Европа, Азе, Латински Америка социалистически мехкий партийно-правительственни делегацеш, доазон дехьара дукха а доттагIий хиларо къаьгга дика хьахьейхар машари социализми бахьанце къовсам лоаттаберий сийлахь-доккха эскар вошаллий барт-цхьоагIо йолаш хилар. Ловцаш доахаш социалистически содружества мехкий кулгалдеча дентелаша, марксистско-ленински партей лидераша, дукхача тIорбаьнна болча политически а общественни а дентелаша яхийтача телеграммаша бакъ а деш хьакхIхаду Октябра лаьхенгара дерригача дунен тIарча халкъашта Iалашмате доккха беркат даьнна хилар.

Дунен халкъашта юкъерча общественностана чIоагIа дега тIа йижа ювцаш я Октябрьски революце шовзткъе ворхI шу дизара хьакъехьа КПСС Центральни Комитета Хьалхарча секретара новкъоста Л. И. Брежнева яь доклад. Цу документа тIа боккъонца цар маIан ловза а доаийташ белгалъяьхар Сийлахь-боккхача Октябра дерригдунен-исторически коталонаш, хьакхайкадаьд уж кхоачашдара партей правительствай болх беш лела Советски Союзе чухьарча а арахьарча а политика лоархIамегIара декхараш, белгалдаьккхад XX-ча, XXI-ча, XXII-ча съездаша оттабаь а КПСС Программа тIа хьахьекха а бола ленински генеральни никъ лоарзагIа баргбоацаш хилар; из чакхбоахаш а ба, тIатIертаи дерратIен чакхбоалкхаргболаш а ба.

Истори Ленина хьийхха новкъа делIаух. Октябрь котбаларца дIайоланнача дуне революционни кердадаккхара процессо дерригдунен масштабе Iалашмате чIоагIа эргадаьккхад классови низаш хьаттара тIулакх, оалангара хийцад дунен политически карта, общества вахара деррига лелам.

Дунен халкъашта юкъерча революционни болама каракхаьча Iалашмате боккха толам ба социализма дунен система хьахилар.

В. И. Ленина хьалххегIа а бIаргагуш хиннача тайпара, хулашехьа никъа хинна дIадоалаш ц доацаш, классови тIемий бIарчча сери я империализм тIерахоесар. Октябрь хинначул тIехьагIа дукха ца гош, 1921-ча шера, халкъа революци котъьялар Монголе. Хоадам беча лоарзIамера яр Советски Союз а йолаш, дунен шоллагIча тIем тIа фашизм йохаярца Европен Азен дика хьалаш хьахилар революционни болам айбаен. Социализм котъьялар Польше, Чехословаке, Югославе, Болгаре, Румыне, Венгре, Албане, Къилбаседа Вьетнаме, Къилбаседа Корее. 1949-ча шера халкъа революци котъьялар Китае, хIаьта китайски халкъ а социализма наькъа тIа даьлар. Цу шерре а хьахилар немций болхлойи ахархойи социалистически пачхахьалкхе — Германски Демократически Республика. 1959-ча шера революци котъялар Кубе; социализма наькъа тIа эттар американски континента тIара хьалхара мохк. Укх тIеххьарча шерашка оалангара демократически хувцамаш хинад Африка дукхача пачхахьалкхенашка, хо тешал ду уж мехкаш капиталистически боацача, дегIадахара социалистически наькъаца даьнна хилара.

Тахана дунен социалистически система — уж я 14 пачхахьалкхе, дерригача дунен тIарча лаьттах 26 процент, нахах 35 процент, дунен промышленни производствах 38 процент кхоач цар даькъа. Социализма мехкаша тIа-тIа дукхагIа воздействи ю дунен экономикана политикане, дунен халкъашта юкъерча дерригача системана. Дунен ши системана юкъера вIашдухьаленаш — социалистически капиталистически — уж я вай хана керттера вIашдухьаленаш.

Вай хана, империализм а йоацаш, социализм а общественни дегIадахара кертторча чулоацам, керттерча лостама, керттерча башхаленашта къовстам беш яр. Из ба Октябра сийлахь-боккха толам, марксизма-ленинизма толам!

Социализма низаш дегIадахкарах, хьа а хинна социализма дунен система дегIарах доккха беркат доал капиталистически мехкашка болхлой классо лоаттабеча къовсама, дерригача революционни низаша беча балха.

В. И. Ленина хьаьххегIа а хьаьхача тайпара, «дунен революце тIехьагIа хургдолча хоадам беш делча тIемашка юххьанца къамий паргIато яккхара тIаберзабаь хинна дунен тIарча дукхагIа болча наьха болам «тIаьбийраар» капитализманен империализманен духьала», из хоадам беча лоархIаме хилар общественни революционни эргалыкха хуьцара. Къамий-паргIатон революцей бIаргчача сере юьйг дIайолайир Октябро. Дунен социализма толамаша, капитализма юкъара кризис кIоаргъяларо, халкъий паргIатон къовсам цIаккха а на хиннача тайпа айбаяро дIатIакхоачадир империализма колониальни система йохарга. ХьалхагIа колониальни шоай лоIаме доацаш хиннача мехкех, хоадама хIама ца эшаш 60 мехка хIанз лепаш суверенни йолча пачхахьалкхени байракхош я.

Советски Союза арахьарча политика генеральни никъ — из ба социализми коммунизми хьалъяра эша машарера хьалаш Iалашдара, социалистически мехкий барт-цхьоагIо, уж кхотадена хулга, цар доттагIали вошали чIоагIдара, паргIатон революционни болам хьалладара, Азерча, Африкерча, Латински Америкерча шоай лоIамерча пачхахьалхенашцара барт-цхьоагIон сотрудничествон маьотта дегIайоллаяро, вIаши тIулахкаш а лелаеш капиталистически пачхахьалхенашца машаре дахара принципаш чIоагIъяра, дунен тIемах алаиаш мукъадалара никъ. Парте тIеххьарча съездий решенеша, цун Программо хоадамбаь бола из никъ вахар кIоаргга доаваш хилар, хIанзарча дунен тIа хулаш долча хIамайн процессайн чIоагIа доарIам бар шийлара долаш ба.

Вай парте, Советски правительства, дерригача советски халкъа социалистически интернационализма принципашца, вошаллий доттагIал чIоагIдара тIакхуваш хиларца хIе а еш леладу социалистически мехкашцара тIулакхаш. Массане а цхьатарра вийса бокъо хиларца, шоай лоIаме хиларен суверенитетан вIаши сий деш хиларца, вIаши вошаллий новкъостали сотрудничество хиларца, хIара мехка хьашташ ерригача содружества хьаштаца нийса тардалийтарца белгалдоалаш ха социалистически мехкашта юкъера тIулакхаш.

Советски Союза Коммунистически партей вай правительствай шоай сийлахьа декхар лерхI марксизма-ленинизман пролетарски интернационализман ларда тIа социалистически мехкаш кхотадена хулга чIоагIдара мел эшар дентах. ХIара мехка социализми коммунизми дика хамьхал а йоалаш хьалъяра машшара, дерригача лаьтта а вай юкъара сийлахь-доккха тIулакх котдаккхдра машшара за ма.

Шийн дунен халкъашта юкъерча политика эттаре лоархIамегIарчарех цхьа тIулакх лерхI вай мехке колониальни-ахколониальни дуьъ качара кхессача халкъашцара вошаллий цхьоагIо. Советски халкъа гарга да мукъадаьннача халкъашта дегадоахкараш, шоай лоIаме хулга чIоагIдара, империализманен колониализманен духьалара къовсам чакхбаллаца дIабахьара тIакхуваш уж хилар. Азерча, Африкерча, Латински Америкерча халкъий къамий-паргIатон къовсам цIаккха а хувца ца хуш хьаллоац Октябро кхеллача, дунен тIа эттара хьалхарча социалистически пачхахьалкхено, социалистически кхыча мехкаша.

Советски Союза арахьарча политически балха ларде яда социальни строй бе-башха йола пачхахьалкхенаш вIаши тIулакхаш а лелаеш машаре яхара хьакъехьара ленински принципаш. Ерригача пачхахьалкхенашта юкъера тIулакхаши шиппа оагIонна вIаши пайдана йола сотрудничествон тоара тIехьа латт вай мохк.

Советски Союзе машарга бола никъ лерхI сихдаь герий кхоачамаш делга соцаделгах, гера дIадаккхара хьакъехьа соглашени елгах. Вай мехке хоадамболлаш къовсам лоаттабу массане а деррига а гера дIадаккхара тIехьа, гера дIадаккхара тIулакх хьалхашкехьа доалаши шийтара практически беркат дожаши хилийтара тIехьа. ВIалла тIехьа ца а доахаш сиха къоастаде дезача лоархIамерча дешаех а Европерча кхерамалени германски дош машаре къоастадарен проблема. Советски халкъе хоадамболлаш хьалех Кубана духьала ен йола провокацеш совцаелга. Цунна лов Тайвань шийдаьхенах — Китайски Халкъа Республиках дIатахилга. ЧIоагIа хьалоац шоай мехкаш машаре вIашагIтохара тIехьа вьетнамски корейски халкъашна лоаттабу кIоаргга шийехон къовсам. Кхыча халкъий тIулакхашта пхьакхаа тайпа а арахьара чугIертарга ма хулийталд — шийта а Советски Союза чIоагIйол къаьгган йола позиция.

Вай парте, кхыча марксистско-ленински партеша а санна, хIанзарча хьалех хидаза баргбоадан бац кунен тIом, йоах. Социалистически пачхахьалкхенаша, дунен халкъашта юкъерча болхлой классо, колониальни низ-Iоткъамах мукъадаьннача халкъаша, дерригача машар хьаштдолча низаша хьинаре цхьана къовсам лоаттабарна дунен тIом ца хулийташ сацабе йиш я.

Цунна хIаьна Советски Союзе дилцалийтац агрессивни низаш а дунен тIа делам хилар. Цудухьа шийфелал мел ма йоацийтай за советски халкъ. Гера дIадаккхийра хьакъехьа соглашени лацца йолча юкъагIа Советски Союзе эттара лаххегIарча бераме лоаттаергья шийн обороноспособность. Вай мехкага делаш да СССР-а а социалистически кхыча мехкий а кхераизе тешаме Iалашгъара чIоагIгIа гаранти луш дола ииз бола гера.

Вай парте лакха айиь лелаю марксизма-ленинизман пролетарски интернационализман байракх. Из дерригIа тIакхуваш а дунен халкъашта юкъерча коммунистически болхлойи болама барт-цхьоагIо чIоагIъяра, деррига революционни низаш кхотадена хилийтара. Цу кхотадениа хилара лард я 1957-чеи 1960-чеи шерашкарча Московски совещаней программни документаш — ерригаш долча марксистско-ленински партеша коллективно оттаь Декларации Заявлении. Цу документаш тIа белгалдаьккхад марксизм-ленинизм цIена хилийтара тIехьа, эттехьарчеи аьрдехьарчеи оппортунизмана, ревизионизмана, догматизмана, сектантствана духьала хоадамболлаш къовсам лоаттабава барт ба хилар. Марксизмана-ленинизмана, пролетарски интернационализмана тешаме хилар — из ба дунен коммунистий сийлахь-доккхаду вопарина духьбуьна хьаст.

ХIанзарча хьалех дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама барт-цхьоагIо чIоагIъяра, даьаш лола барт этIар дIадаккхара, юкъара позицеш лахара лоаттабеча къовсама эффективни никъ ба вошал долча партей совещани. КПСС-о, дукхагIа йолча кхыча партеша а санна, дунен халкъашта юкъера керда совещани вIашагIтоха еза ха хьатIатта лерхI. Цу совещание керттера декхар да марксизма-ленинизман пролетарски интернационализман принципий ларда тIа деррига коммунисташ кхотабелга. Вай парте мел эшар дерга уж иштта кхотабенна хилийтара.

Вай социалистически пачхахьалкхе хьахинна 48-ча шерах чудоахад советски халкъ. Iалашмате боккхача лоархIамера декхараш латт вайна хьалхашка. Советски наха ленински партега хьалхе а йолаш шоай деррига низ тIаухийт коммунизм хьалъяра. Цар кIоаргга кхетаду СССР-е коммунизм хьалъяра даькъе баьнна хIара толам — из машари паргIатон бахьанце, демократии социальни прогресси бахьанце, адамий гIоза кхоане бахьанце дерригача мехкашкарча къахьегамхоша лоаттабеча къовсама юкъарча гIулакха юкъейда гаьз хилар.

Вай халкъ бIубенна хургдолчугахьа хьежаш да, из айхха кхотадена да вай мохк ленински новкъа коммунизм котъяккхарга кулгалдеча Коммунистически партена гонахьа.

(16-ча ноябре арадаьннача «Правда» передовица).

СОВЕТСКО-КУБИНСКИ ДОТТАГIЛЕН ОБЩЕСТВО ВIАШАГIЪЕЛЛАЙ

МОСКВА, 12 ноябрь. (ТАСС). Сехьан вIашагIьеллай советско-кубински доттагIален Общество. Цу событена хетаь яр доттагIален ЦIагIа хинна советски общественноста вакалий собрани.

ВIашагIкхийттараша бевзаме тIайцар Кубай социалистически Едини парте Къаман кулгалдерв секретарията член, промышленноста министр майор Эрнесто Гевара керте латтача Куба Республика партийно-правительственни делегаце членаш, Советски Союзера Куба Республика посол Карлос Оливерес Санчес, хьакъий доттагIален Кубински института директор Хиральдо Масола керте йола делегаци. Царна пхьана президиуме бар КПСС ЦК секретарь П. Н. Демичев, кхыбола советски, пачхахьалкхен, общественни дентелаш, Iилманхой, искусства мастераш.

Собрани хьайийлар доазон дехьарча мехкашца доттагIали культурни бувзамаши лелаеча советски обществай Союза президиума председатела Н. В. Поповс. Советски кубински доттагIален барт-цхьоагIон хьакъехьа доклад йир Советски Союза Турпала, лётчика-космонавта Ю. А. Гагарина.

Цу саррахье а хилар правлени хьалхара заседани. Советско-кубински доттагIален Общества президенталла хержав СССР лётчик-космонавт Ю. А. Гагарин.

Партийни вахар

БАЬЧА БАЛХА ИТОГАШ Ю КОММУНИСТАША

Укх деношка «Сунжанефть» НПУ мехкдаьттахой клубе шоай отчетно-харжамий собране вIашагIкхийтар 11 цехови партийни организацешкара 258 КПСС члени 16 кандидати.

Бурув тохача а кхыгта мехкдаьтта даккхача а укх шера мехкдаьттахоша даьха толамаш белгалдаьхар шийн доклада тIа паркома секретара нов. Литвиненкос. Мехкдаьтта даккхара 9 бетта план гаьнна тIехкхеачаш а еш планал совгIа массехк эзар тонн «Iаьржа дошув» денкачч коммунистически къахьегама цIерахчо № 1 йолча промысла коллективо къаьстта дика болх барах лаьца дийцар цо. Из толам баьккхача коллективо 4 процент лакхаьлй къахьегама овсарле, мехкдаьтта дIадоккхар 3 процент лохдаьд, хIаьта планал совгIа 4699 сом пайда баьб пайчахьалхенна.

9 бетта план 102,9 процент кхоачаш а еш планал совгIа шин эзар тоннал дукхагIа мехкдаьтта деннад цоалагIча промысла коллективо. Доккхий толамаш даьхад электромонтажни цеха коллективо а.

ХIаьта кхы а дикагIа къахьийгад укх шера кIоарга бурув деттача Карабулакски контора коллективо. 41265 метр скважинашта бурув а тохаш 10 бетта план хьалха кхоачашъяьй цо, хIанз кхы а лакхара толамаш доахаш я из.

Бурув тохара балхийн мехкдаьтта даккхарен план кхоачашъяра гIулакха доккха хаькъ лаьцар рационализаторашеи изобретателашеи. Укх шера 9 бетта 247 рационализаторски предложени еннай цар. Царех 198 предложени балха юкъейиккхай. 221 эзар сом пайчахьалххенна пайда хиннаб цу предложенех.

Цу толамашта рлагув кхачамбоцараш а да «Сунжанефть» НПУ балла юкъе. Йоах докладчика. Масала, капитальни ремонт еча цеха коллективо укх шера шийн торовел кIезигагIа къахьийгад, хIаьта массехк аварн а хиь.

Дукха а пайда на оаш резерваш бурув деттаре. Царех цхьа резерв а вIалла а аварий ца ехга, хIаьта дIабахача 9 бетта 1500 метр тIехе бурув ла а дешн кхи шиннай уж. НПУ коллектива балла юкъе эттара кхоачамбоацарех цаI лархIа деш да тIоппашка хий чуяхийтара план кхоачаш да ёта. Планах 521 эзар кубически метр чуяхийта дезача 333 кубометр мара ламийталац из.

Докладчико а иштта пренеех къамаьлаш даьраша а керттера уйла тIаьхьийтар йолаш йолча резервех дикагIа пайда эцара, производстве дьалла даттарий дикагIйола опыт шерагIа йоарждара, предприяте комплексни экономически пайда дикагIа бергболаш социалистически яхь йоарждара Грозненски нефтемаслозаводе партийни организаце балла опыт дикагIа производствана юкъейахьара, иштта кхыдолча къоастадааша долча дешашта.

ЧIоагIа уйла тIаьхьийта лаьцарг коммунисташа Карабулакски бурув деттача контора директора нов. Буксова къамаьлага.

— Укх шера дIабахача 9 бетта тха бурув деттараша дика толамаш даьхад, — йоах нов. Буксова. Скважинашта бурув тохара 10 бетта план 8-ча октябре кхоачашъяьй ваьха. Мастера Губина гулгаду коммунистически къахьегама бригада сана йолча цхьайолча бригадашо 2-ча октябре 115 процент кхоачашъяьй шера план. Скважинашта бурув тохара шера задани 104,9 процент кхоачашъяьй мастера Кашкова бригада. Нагахьа санна эшаш мел йолча инструменташцеи материалашцеи тхо Iалашдаь даларе уж толамаш кхы а дикагIа хургдар, аьлар цо.

«Грознефть» объединене тампонажни контора лоаттае езаш йола цементировочни агрегаташ ца хилар бахьан долаш болх ца беш хи иккхарца дукха бурув ца тохаш дусг тхо. Бурув тохара балхашта ер дергдолаш да Iана замалаь болх барга хIанз тхо эсала кийчлуш хилар. ВIалла авари хургйоаца гIуллакх вIаштIехьадаккха деза тха.

Цу гIулакхех лаьца дар Заманкул яхача участка начальника нов. Шкурата. 1-ча промысла парторганизаце секретара нов. Летнакова а къамаьлаш, хIаьта уж кхоачамбоацараш дIаладара бокъонца мел эшар ца дар а белгалдоахар цар.

Бурув деттача контора парторганизаце сектора нов. Пенкина къаьстта гIалгIаьехи нохчехи а доаладеш КПСС мутIарваш дегIадоалалара отчетни хана эсала болх барах парткома балха критика йир ше къамаьлаш. Парткома балхацара кхоачамбоацарех эггара лоархIаменIадар мехкдаьттахошта квалифицированни лекцеш кIезига ешаш хилар белгалдир коммунистъша. Эсала балх баьй цхьадоача цех газеташ, хайра хIама доьлац художественни самодеятельность а.

«Сунжанефть» НПУ ОРС-гара мехкдаьттахой хьашташ дикагIа кхоачашдергдолаш шийн болх тоабелга кха ца хийхача партномех бехкаш доахаш а дукха дийцар укхаза.

Из къамаьл дош укх шерен тIадоагIача шарен кхоачаме дезаш йолча мехкдаьттахошта хьалхашка латтарех дьаьца дийцар «Сунжанефть» НПУ начальника нов. Дмитриева.

— Къаьстта шийн уйла тIаьхьийта езаш да Заманкул яха участок Iаьна кийчъяр, Карабулак — Заманкул лакъ буддига, — аьлар нов. Дмитриева.

Собране тIехьара къамаьл дир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома мехкдаьттаи химически промышленноста отдела завеющие нов. Тинкоегова.

«Сунжанефть» НПУ парткома керда состав хержар. Парткома секретарлла хержав Я. С. Крутов.

Н. ПАШЕННЫХ,
Наьсарен промышленни парткома идеологически отдела заведующа заместитель.

ЦУН УЧАСТОК ТЕШАМЕ Я

ДИКАЧА НАХАХ

ГРОЗНЕНСКИ нефтемасло-заводан нагахьа саг ва слесарь Галиулин Халимула цаовзаш. Хьинаре къахьегарца дIайовзийтай цо шийн цIи. Ше болх беча сменах цхьаккха кхоачамбоацар хилийтац цо балла юкъе, — йоах установка начальника тов. Бездетне. Массанахьа кхоач из, установка хIара участок дика йовз цунна, иштта дика хоош ва из шийн болх а, болх цунах начальника. Дукха ха йоацаш установка технологически режим талхара кхераш болаш цхьа йоттиг цийсъедар. Шийн участкашка хьожаш деладча Халимулана бIаргадайра из. Дукха минуташ ялехьа ца кхоачамбоацар балла юкъера дIадаьккхар цо. Уж санна йола масалаш цун балхах лаьца дукха доаладе йиш я, болх установка технологиаш.

Делахьа тIехье яр тхо цо болх беча участке хиина ва. Тайп-тайпара дIоагIаш бе а доахкаш насосашка хьожаш вар из. БIара ва хьежжа ховргдолаш дар пунна болх дика боэзалгеи баьгхана цун куйг ознарденгалгеи. Хьинне еаш фонт дIатIахьовсенна, прибораша хьожаш вар из. Ца аувш цхьаккха хIама дитацар. Цун балхах лаьца оаха шийца къамаьл дича, дукха дуаца тIеровацар Халимула шийн балхах. Хьалхашка хатта дехараш дилла кхоачашдар, балла юкъе кхоачамбоацар ца хилийтар, ха да ца декхар, — йоах цо. Из цо толамца кхоачам а ду.

Шийн смена беча балхах дог лела ца Iаш тIаьйоагIача смена балхах а чIоагIа дог хаа цун. Кхыча сменацарча слесаргa дукхагIа хьежа веза йоттигаш дIабийца е балла юкъе ийсдена кхоачамбоацараш дIаьяча мара хIа водиц из. Из ха йоваш санна лархIаш цо, шийн балла ха доархI це цел. Цухухьа пунгара смена дIаяца слесарь чIоагIа раьза хул пунна.

Нов. Галиулин нефтемаслозаводе балла вена диъ шу гарга ха мара ла. Балла венача хана цхьаккха балла говзал яцар цун. Ишш хьинара кхе ца деш цо къахьегарах, дукха ха ялаьехьа коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи яьккхар цо. Духхьашха дика карарзайир цо слесара говзал. Цол кхоачамбоазар Халимула, дукха ха яллехьа кочегара говзал Iомайир цо, иштта карарзайир оператора гIонча говзал а. Сменацара иолагIа болхьо цамогаш хиина цIагIа висача, цун кегаметта дIа а этте болх бу, шийн болх а толамца кхоачашбу. ХIара смена норма тIехкхоачашъю цо.

Завода дикагIйолча рационализаторех лоархIаш ва из. Ух шера массехк предложени балла юкъейиккхай Халимула. Цар пайчахьалхенна баь пайда бIаьш сомаш да. Дукха къахьег цо ювкъосташте шийн балла говзал Iомаеш. Ши-кхо саг ва хIанзлехьа цо шийн балла говзал Iомаь. Ер санна балла тIа хьалха хатташ ба ул. Дика дагъа доац общественни балхах. Каст-каста дикагIйолча балла опытах лаьца беседаш ю.

Сурта тIа: болх беш воала слесарь Галиулин Халимула.

Б. КОСТИЕВА текст.
М. ПЛИЕВА сурт

БОККХИЙЧАРНА НИЙССА

ТIаьк аьнна хьалйизаар укх деношка Урус-Мартана культура цIен зрителий зал. Тахан укхаза баьхкаб дешархой, цар дай-ноаной, совхоза болхлой, хьехархой. Урус-Мартана района школашкарча дешархой производственни бригадашк болх мишта баьб дувца вIашагIкхийтабар уж. Дешархой производственни бригадай балхах лаьца доклад йир районо инспектора нов. Мачигова.

Урус-Мартана районерча школашка йолаш я ворхI дешархой производственни бригада, цхьайтта звено. Церна чувоагIа 3795 саг. Духхьал шера цар болх баьб 668 гектар хьаттан тIа. Лакхара декхараш тIаийцазар цхьайолча бригадаша, звенош. Иштта, Урус-Мартана № 2 йолча школа дешархой производственни бригадо дош деннадав шоаш хIайийнача хьажкIай хIара гектара тIара 65 центнер фуалъаьха хьажкIаш чуяха, аьнна.

Шоаш денна дош сийленца кхоачаш а даь. хIара гектара тIара 67 центнер фуалъаьха хьажкIаш чуийцай дешархоша. Дика хьайийтай шекара свекла а — хIара гектара тIара 300 центнер. Иштта дика къахьийгарех я Урус-Мартана № 1 йолча, Гихарча юкъерча, Шалажерча барх1 шерарча, иштта кхы цхьайолча школай дешархой производственни бригадаш.

Дика къахьегама толамаш хьахарех № 2 йолча юкъерча школа дешархой Москве йолча халкъа боахама карагIдаьннарий Выставке хилар, цул совгIа дешарца болх бехкаш, дика салаIохо дешархошта.

Укх тIехьарча хана чIоагIа дика новкъостал даьд дешархой производственни бригадашта хьашкара хьажкIаш чуэцаш. Духхьал цар кхаьца района совхозай хьаттанкара цIен а тъ дIайихьай 800 тонн хьажкIаш. Цхьабакъда, иштта гIулакх массайхьа а латт аьлча харц хургдар. ХIанз а кхьелу районе бераш кхетаца кхедеш йоаца школаш, цига йоагIача бесса терко ца дешар къахьегамца дувзара. Царех я Закан-Юртара, СамугIашкара юкъера школаш. Новоюторски бархI шерара школа. Цу школай директоро, комсомольскии пионерски организацеша кIезига терко ю из гIулакх тоадара.

Б. СОЛЖАЕВ.

ХИМИКИЙ КОТАЛО

Шей сийна моаш тIаийца декхараш сийленца кхоачашдир Грозненски химически комбината болхлоша, хIаьта валови продукци арахецара итт бетта план 103,1 процент кхоачашийр цар, планал совгIа миллионаш сомаш мах бола продукци а яуш.

План 105,1 процент кхоачаш а ь Октябра цIейна цIкъа кхар И. Х. Туренке хьалхе долаш фенол доашна коллективо, хIаьта полиэтилен йоакхха В. З. Мельниченкос хьалхе долаш полиэтилена цех 107,2 процент кхоачашъяь цIкъа ахар дезача денна.

Комбинате продукци йоакхача къаьстта тIех толамаш даьхар итт бетта план комбината механта юкъе массарел а тIех кхоачашъяьча № 131-и № 16-и йолча цехаша.

Ноябра хьалхарча деношка баьча балла лакхара темпаш лаь ца йолийташ къахьег хIанз а тха комбината болхлоша, продукци лакхара план тIехкхоачаргьеш а.

В. КУРБАТОВ,
№ 131 йолча цеха аппаратчик.

ДИКАГIЧАРНА— СОВГIАТАШ

Октябра дезача цIей сийна къахьегама дика толамаш доахаш вакъа ерах Маьсагов Тухана кулгалдеча Наьсарен мехкдаьтта база коллективана доккха совгIат деннад. Грозненски мехкдаьттаи химически промышленноста профсоюза динейни комитетен РСФСР «Главнефтеснабь» управлене карара кара тела Цlе байрахх еннай цунна. Цул совгIа еннай телевизор а радиоприемник а.

ЦхьаллагIча ноябре толамца кхоачашъяьй шера план, хIаьта товарооборота план 135 процент, халкъа боахама мехкдаьтта продуктаи дIакхахьийтара план 109 процент, хIаьта автобензина план 119 процент, иштта кхыча продукцей план а тIехкхоачашъяьй база болхлоша. Дезача цIейга кхачалехьа пайчахьалхенна 460 сом ахча кхоае социалистически декхараш тIаийцадар коллективо, хIаьта цо хIанзлехьа кхоаь ахча 1500 сом да.

Уж къахьегамо совгIаташ кийчъеча къаьстта дика болх бир коммунистически къахьегама ударникаша Барнев Асльбе, цун воIа Музарбика, Эхажев Мальмада, Баразоев Лом-Iаьлас, Алботчаев Мальмуда, иштта кхычер.

У. АБАДИЕВ.

ЮРТАРЧА КОМСОМОЛЬЦИЙ— ДЕННА ТЕРКО

Наурски производственни управлене комсомольски организаце мугIараштa юкъе 3000 совгIа хIамигсаги йоIи я. Царех дукхаха бараш материальни рузкъаш шоаш хьалех ба. Партийни организацеша комсомола дахи партийни кулгалдеча, денна комсомольски активана болх беча, къаьстта балла участкаш царех тийна шоашка хIителаш йолча моттигашка йизэ дьагучайоал комсомольски организацей еррига инициативен самодеятельности.

Комсомола кулгалдара болх кхетамца лелабу «Надтеречный» яхача совхоза партийни организаце. Цо дахи балла юкъера кхоачамбоацараш дIададара, бракаца къовсам лоаттабара, производства культура лакха лоаттара еррагIйоах комсомольцаши кагирхойи, царна хьада гIулакхаш тIадехк, уж кхоачаш де новкъостал ду. Цудухьа ала деза за, дуках дика пайде боалаш хилар. Ераш я комсомола гIулакхаш хьаьонкхаш йола массехк факт.

«Надтеречный» совхоза комсомольски организацеца 340 вIамигсаги йоIи да. Царех дукхагIа бараш цортбоахама производстве хьалха латташ ба. Дукха хурсаш кхее хоши мастер ше хилар хьахьеккхаI свинарка Алаева ПаьтIамата. Совхоза хIара керттерча нана - хьакхийна тIехьа 24 курек хьалкхейир цо. Укх шера 9 бетта хIара керттерча нана-хьакхийна тIехьа 21 хурсиг мутIарерча нана-хьакхийна тIехьа 7 хурсиг хьалкхеий. Общеобразовательни боарам лакхбарца дика гарбеш лелабу ПаьтIамата шийн къахьегам. Дешарах-йоазох вIалла хIама ца хоши яр из производстве йоагIача хана, хIаьта хIанз 3 класс лакхха яьнай из. Цун хьинара бизза нах баьб совхоза коллективо коммунистически къахьегама ударник яха сий дола цIи яуна ялара. Алаева ПаьтIамат санна бараш совхозе дукха а ба.

ХIанз совхозе вурийтта комсомольца еннай из сий дола цIи. 50 гарга саг ва коммунистически къахьегама ударник яха цIи тилайта болхь яккхар дукха къовсам лоаттабеш. Коммунистически къахьегама коллектив яха цIи яккхар дукха къовсам лоаттабу шоллагIча отделене МТФ комсомольцо - кагирхой бригадеи комсомольца Уизаев Гилане ла Iуй коллективеи.

Боккха терко еIабохийт партийна организаце кагирхой общеобразовательни боарам лакхбарах церна специальни кийча ярах. ХIана 290 вIамигсаги йоIи я заочни школашка, техникумашка, институташка дешаш. ЧIоагIа хьалхоацаш а кхетамца партийни кулгалдеш а хиларах дукха дика хIамаш карагIдоал «Советская Россия» яхача совхоза комсомольцашта.

Цхьабакъда, Наурски производственни колхозно-совхозни управлене дукхагIа йолча юкхьанцарча партийни организацеша доккхий кхоачамбоацараш хулийт комсомола партийни кулгалдеча, шишар лоаттабу дукхача комсомольски организацешка комсомольски болх эсала лелаш хиларца.

Комсомола кулгалдара гIулакхта къаьстта а цIоагIа деле ю «Наурский», «Комсомольский» яхача, Ленина цIерачча совхозий, «Россия» яхача, Ленина цIерачча колхозий юкхьанцарча партийни организацеша. Цу парторганизацеша бюро загаданешка, партийни собранешка цIаккха а дийцадац комсомола партийни кулгалдара общественни производственни вахаре кагирхоша дакъа лаьцара дешаш. кIезига терко ю комсомольцийи кагирхойи вахарелелара. Уж гIулакхаш алы торко йоацаш хитар бахьан долаш комсомола чухьара болх толхаб, нагагахьа шира ца собранеш, нагагахьа санна хилча а сагота, нах кIезига тIаболаш, кIезига дакъа лоацаш хул. Нах кIезига гулбалар бахьан долаш Ленина цIерачча колхозеи «Наурский» совхозеи кхоаза ца хулаш йисай отчетно - харжамий комсомольски собранеш. Каст-каста телхае лаьнай комсомольски къахьегамеи дисциплини. Дукха комсомольцаш ба членски взносаш 3—4 бетта дIаллаллаза. Къаьстта а ю латт гIулакх Ленина цIерачча колхоза комсомольски организаце (комсомола комитета секретарь нов. Брызгунов). Цига 59 комсомольцах иаь бетта членски взносаш дIадехна 12 саг мара вацар, доккха дезаг тIадисад дIахорча беттанка а. Общежите лергIа гIулакхаш ца хилар бахьан долаш дукха кагирхой цигара дIа а буалаш кхыча боалашка балла ух. Ленина цIерачча колхоза № 3 йолча бригадера комсомольски организаци дIаьннай совдукха нах балхара дIабуалар бахьан долаш. Колхоза правленегара мукъа боацаш производстве балла вахаш, цу бригада комсорг Кардаильский. Эшаш дола бытовой гIулакхаш дац «Комсомольский» яхача совхоза общежите а. Нах чуIеча цIеношка бIела а пашIата йоацаш а я, корашца наIараши тоаьлиц, общежите краснии уголок яц, бытовой цIи кийчлаьдац.

Района дукхагIа йолча боахамашка эсала датт кхетамеи культурномассови болх. Кагирхой вай халкъа революционни къахьегамеи традицешца кхебара гIулакх вIалла долаш а дац районе, Октябрьски революцеи, граждански тIемеи Даймехка тIемеи ветеранашца вIашагIкхетаи моттигаш ийсъяц. Кинофильмаш хьожарца чаккхбалийт дукхагIа йолча клубий культурномассови болх. Хила безачча тайпара вIаштIехьа бахьакхабац «комсомольски прожектора» районе штаба, халкъа дружина, комсомольски патрула болх.

Дукха за йоацаш КПСС обкома бюрос дийцар Наурски производственни колхозно - совхозни управлене партиено комсомольски организацешта деча партийни кулгала хьакъехьаро дош. Цига хьалха вахкаш белгалдир комсомола партийни кулгалдара бода тоабара. ХIанз де воар да комсомола деш дола партийни кулгаш лергIа тоалелга, хIара комсомольцо комсомолкаш коммуниязм хьалъяра практически декхараш кхоачашдеча хьинаре дакъа лоацардолеи совое боана кагирхой цар шоашта чIехьабохарге болеи гIулакх вIаштIехьдоакхьита.

И. ГОЛУБЕНКО,
КПСС обкома инструктор.

САГА ЙОАКХО ЯР— СОВЕТИЙ БАЛХАЦАРА КЕРТТЕРДАР

Сага йоакхо яр — моттигерча Советий балла тIа керттердар ю.

Укх тIехьарча хана доккхий хувцамаш хиннад тха города къахьегамхой вахаре.

Белгалдаккха безам боагIаш да укх тIехьарча шера къахьегамаш доккхий толамаш дахар, хIаьта соаххаргуд укх шера из къахьегаш 143 процент дегIабар.

Укх шера дикка дегIаеннай керда горад МагIалбик, хьалхе йолаьй белхалой керда поселок — Гарагорск.

Укх шера дIабахача 9 бетта соахкаргул 3600 квадратни метр дукхагIа нах чубаха цIеноп дIакхьача города къахьегамхошка. ХIаьта нах чубахача цIеношта ремонт дар план 1-ча октябре тIехкхоачашъяьй коммунальни организацей коллективаша.

Коммунальни боахама нах чубахача дерригача цIеношка боконца чуйилла яьнай газ, хIаьта 98 процент долча индивидуальни цIеношка а чуйиллад из. Цу гIулакхаца кхоачашдаьл къахьегамхой хьаштех дола цхьа дош. Уж балхаш кхоачашдеча дика дакъа лаьцад из. Халухоеш Бычкови керте латтача ремстрой участкаш горгазен коллективаша.

Соахко чакхдаьннад города боконца электрификаци яра балхаш. ЧIоагIа шерьяьй водопровода сеть. ХIаьта дукха гIулакхаш даьд здравоохранене учрежденей болх тоабара а. Укх шера керда хьайийлай 3 медицински пункт, Iана заделахь болх бергбелаш кийчъяьй еррига больницаш. Цхьаккха города микIинг яц хIаьа медицински пункт болх беш йоацаш.

Укх тIехьарча хIана бахача ваьха хьашташ дикагIа кхоачашдергдолаш 3 почтови отделени сберегательни кассеши хьайийлай. Городера хIара фонлагIйола декал сберегательни кассех пайда эаш ба.

Бытови гIулакхаш дара план тIехкхоачашъяьй горбыткомбината коллективо. Укх тIехьарча хана хьа а йийла бараькаш химически цIендени гаьнарча участкашка гIулакх дара йола дIа-юха лела кагийча гIирсашта ремонт еш йола мастерскеи а бахача наьха хьашташ кхоачалдеш.

Хьинаре къахьегаш а шоай болх дика боазаш а бола тележтеле мастер Зарудиев Анатолий, кога гIире беча цеха мастер Сабли Филипп, ихдпойина мастер нов. Саутиева, фотограф Керешпев Михаил чIоагIа дукха безаш ба [illegible].

Шерьяннай мах бара сеть, хIаьта «Малгобекнефть», «Гарекнефть» ОРС-ша тIехкхоачашъяьй товарооборота план. Укх шера гетгара шерденнад баьца доараши коартолаши йоккхилга.

Совхоз цу замаца кийсдача укх шера дIабахача 10 бетта 456 эзар сома товараш дукхагIа дехнад базача нахага.

Города къахьегамхой хьашташ кхоачашдара баьча балхах цхьайола факташ мара яц уж.

ХIаьта дукха да кхоачамбоацараш а. Масала, города къахьегамхой хьашташ дика кхоачашдеш бац автобусни парка болх. Берий бешашашеи делешкеи моттигаш кIезига хиларах болх беча нахаллла ялю жалобаш гетдарг кийса а.

Квартирашка чубагIача наьха хьаштаи коммунальни контори кулгалхоша во кхоачашдарах лаьца кIезига яьлц жалобаш.

Мах бара сетен бытови хьашташ кхоачашдеча мастерскейи балхаш тоадара дукха къахьега деза хIамачул тIехьагIа.

Йолаш йолча йIаьхийча горенех пайда эцаш шерра общественность юкъейоазаш къахьегамхой хьашташ махулла дикагIа кхоачашде, кхоачамбоацараш дIадаха дархI хIана горадской Совета исполкоме.

Щ. ДАХКИЛЬГОВ,
МагIалбика къахьегамхой городской Совета депутатий ис- [illegible]

Литейщикий дика гIулакхаш

Укх шера итт бетта баьча балла итогана къахьоех Грознерча гаражни оборудоване завода участкай коллективана дика болх баь хилар. Завода керттерчарех цхьаккха участеш иттт бетта валови продукци арахецара план тIехкхоачаш ца еш. ХIаьта тIехьарча Октябра цхьан бетта лаьрхIача кхы а дикагIа къахьийгаш участкаша. Къаьстта белгалъяьннай, цига воккхагIа вола мастер Тимченко Федор Захарович керте вола литейни участка коллектив. Из октябрь бетта план 121,3 процент кхоачашъяьй хIаьта къахьегама зигарие 109,3 процент ай а еш кхоаьа 541 сом ахча.

ЦIоаш шера беогболча балла тIайийна лакхара декхараш кхоачашдеча ница хьинари кхоаш литейни участка литейщикаша. Къаьстта белгальаьнна дика къахьегаш я участкерка йиъ бригадай коммунист Мартынов Иван Алексеевич керте вола бригада. Леладаьча болатах моделаш ену йолча бригада коллективо юкъеяа лаьрхIача хIара бетта план 130—140 процент кхоачашъю. Из шу йистелоллаш коммунистически къахьегама сийлен цIи яккхара къовсам лоаттабу коллективо.

Барт тайнача литейщикашта цхьаькан дешарца лакхъю шоай балла говзалаш. Берригаш а хIанз бакьа ва балла боллаше деши ба бригада членаш. Масала, литейщик Хайбуллин Ренах сайнийнава кагирхой школа йисте а яьккха хIанз нефтяной институте дешаш ва. иштта дешаш ба дружина командир Окунь Игорь, цеховой комитета член а культурно-массови балла секце кулгалхо а вола Назаров Петр, кхы кулха бараш.

Завода еррига коллективо а тIехь сий деш лоалхIаш ба тIеддика ча къахьегамца гIорбьаьна бола литейни участка формовщикаш Плюшенко Иван, Бережной Дмитрий Зайнулаев ХIарон, кхыбараш.

А. ДОДОВ.

Советски Союзе гIолла

АВТОМОБИЛЬ-САМОСВАЛ

МИАСС (Челябински область). (ТАСС-а корр.). Уральски автозаводе тоххамаш де доладьаьл «Урал» яхача самосвала. Хьалхарча моделех хьалча машинел ерриш я хIанзарьар. ВорхI тонн мукъ дIаьху цо. Ийс кубометр песок а цу тайпара кхыбола мукъ а хош цун кузова чу. 180 ниа бола двигатель латт «Урала» тIа, хIаьта сахьата 75 километр никъ в бу цо.

Кхаь оагIорахьа хьаехлалуш я миасски самосвала кузов. Мукъ тIера Iобоаккхача хана эттув боалашагIа а кIезига ха йоаеш а я керда машина. Кузов хьаеллаш я пневматически дистанционни управлени.

ДукхагIча хьалъе юрта боалаше пайда ена лерхI «Урал» яхача самосвалах.

* * *

ТУРБОБУР НИЗ БОЛАШАГIА ХУЛ

Советски турбобураш массанахьа довзаш да. ХIанз кхы а чIоагIагIа низ болаш хинад уж. Из де вIаштIехьдаьккхад «Татнефть» яхача объедиенене инженераша Р. Ибатулина, Г. Вижчурина, Ф. Козлова, П. Григорьева, кхычар а. Специалисташа шиъ секци йола турбобураш кхо секци йолаш эрганьхад. Бурув тохар 40 процент сихъеннад. Скважинаш йоаххача хIана кIезигагIа ше эташ, инструмент лаьттан кIархара хьалйоаккхаш ЧочуйоххийташкIезигагIа ха йоаш.

Бурув тохара керда рекордаш еттаьй. Юкъера кIоаргал йола скважина бетта цхьан станока коммерчески сухал 8486 метр а йолаш 98 сахьата йоаххх кхо секци йолча турбобура. ХIаьта кIоаргa скважина 186 сахьата йоакх. Уж толамаш даьхад мастерий В. Прохоровеи Н. Драшкеи бригадаша.

«Татнефть» яхача объедиенене дукхагIа йолча бригадаша карарзаьяй кхо секци йола турбобураш.

(ТАСС).

* * *

МЕХКДАЬТТА КIЕДЖ ЕТТ

ТЮМЕНЬ. (ТАСС-а корр.). Керда толам баьккхаб укхаза Обски кхалбоаседерча геологаша. Къарбесда-Покурски майдан тIа лаьрххача № 601 йолча скважина ден-бус 200 кубометр душ мехкдаьтта кIедж техай. Укх шера Тюменски геологически управлене геологашта «Iаьржа дошув» коралль ворхIлагIа моттиг я из.

* * *

ЦЕХА НИЙССА ЙОЛА СТАНОК

ЕРЕВАН. (ТАСС-а корр.). Цхьан сахьата, кешта бIарчача сменах хьае езагIйола чоалхенегIа йола штампаш, литейни прессовки формаш хьае йиш я «МА-459» яхача вихрекопировальни станока тIа.

Цу цхьан агрегата еррига инструментальни цехо массел болх бу. Уж башха-дика станокаш серийно арахеца йолаьй фрезерни станокий Еревански завода коллективо.

Керлача продукце хьалхара промышленни вахти Ярославски шинаш еча завода яхьийтай. Цу станокаш тIа шинаш хьераша автопокрышкай протекторий оттискаш йоахаргьа.

Ереванерча станокаш еррий продукцена заказаш лаьъ Лихачева цIерачча московски автозавода, ленинградски «Электросила» яхача завода, мехка йоаккхийча кхыча предприятеша.

* * *

НОВОЛИПЕЦКИ АЗОТНО-ТУКОВИ ЗАВОД

ЛИПЕЦК. (ТАСС-а корр.). Новолипецки азотно-тукови заводе керлача техника тоххамаш де доладаьд. Цу предприятега еррига гам а хIана яц аьнна процессаш автоматизаци яь хургья. Тайп-тайпара шиитта эзар прибор оттаьй укхаза монтажникаша. Цар новкъостална лелаеш йоалхане технологически процесс.

Керлача установкех цхьанне фецара азот хьакъоастаду. Сакъерламе я коксови газ еррахцIеньеш йола аппаратура а. Азотана цхьана коксови газах а пайда эцарг6а удобренеш хьеча. 50 километр хулача дахьтан кIала яхача трубашка гIолла хьайоагIаргья коксови газаш азоти.

Уж а иштта кхийола а чоалхане агрегаташ планах лийрхIачча шоаза сихагIа вIашагIъехкай. ХIанзалце ца хиннача тайпара сиха — массехк бутт балалехьа хьалаьъй Iальмате йоккхий корпусаш. Из шу чаккхдаьлалц хьалхара продукци арахецаргья новолипецки азотно-тукови завода.

* * *

ЙОККХА ХИМИ ДЕГIАЯХ

ДегIайоагIа Украина химически индустри. 30 совгIа йоаккха комплекс болх бе йолалийтай укхаза укх шера. Эксплуатаце дIаеннай Днепродзержински азотно-тукови заводера еррига объекташ. Янстейоалаш латт азотни удобренеш хьергйола Черкасски химически комбинат а.

УССР гIишлош яра министерстве ТАСС-а корреспондентага хоам ва баьра. 1963 шера укх шерарчул дукха дукхагIа капитальни вложенеш хьажаергья республика химически промышленноста. Дукха балхаш керда керда заводаши комбинаташи хьалъеи а йолаш яраш эргальха тоеш а.

* * *

ХЬАЙИЙЛАЙ КЕРДА ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА КАБЕЛЬНИ ЛИНИ

МОСКВА, 6 ноябрь. (ТАСС). Селхан торжественно хьайийлар дунен халкъашта юкъера Москва — Киев — Львов — Катовице — Прага — Берлин кабельни керда лини.

Московски телецентре гIолла къамаьл даьча СССР бувзама министра Псурцева белгалдаьккхар Советски Союза, Польша, Чехословаке, Германски Демократически Республика болхлоша, цхьанерашa, техникаша цхьана къахьегаш хьаьча кердача магистрала боккха лоархIам хилар.

Из кабельни лини чоалхане электробувзама инженерно-технически комплекс я. Цо йиш хулийтаргья Европа социалистически [illegible] радиовещательни программаш дахи вIаши йоазийта.

ЛаьрххIа йолча аппаратура новкъостална массехк минута фототелеграфни способах цу магистрала трассе яхача городашка газета оагIонаш дIа-юха тела йиш хулийтаргья цо.

«СЕРДАЛО»
[illegible]-гIа оагIа, 14 ноябрь 1964 шу.

ДУГА ХЬУВКЪАДАЬРАШ

Укх шера бIаьстан юьхь дуга хьалкхедергдола ши звено вIашагIйолла лаьрхIар Шелковски производственни управлене чуйогIуча «Коминтерн» яхача колхозе. Дуга хьалкхедара опыт йоцуш вах безар звеношта кулгалде. Из гIулакх дика довзаш вар колхозхо Николай Ли. Из керте а волаш вIашагIйолла лаьрхIар цхьа звено. Вокх звенона кулгалде сага везалга хайра цу хана колхозхочоа Николай Нестеренкоа. Дуга кхеде безам болаш вар из. Техникум а яьнна агрономически образовани йолаш ше воландаь бIубенна вар Николай дуга хьалкхедо шийна ховргхиларах.

— Дуга хьалкхедара кхычахьара нах боалабечуд дикагIа хетар соца воашка фу дуду вай хьежача. Со тешаш ва из гIулакх чакхдаккха вай ниэ дIакхоачаргхиларах... — йоахар цо агрономага Е. Табацковга.

— Дика да. Колхоза правленеца дага а ваьнца аз хоам бергба хьога, — жоп делар агронома.

...БархI саг воагIар Н. Лий кулгалдеча звено чу. Пхиппа гектар лаьтта кхоачар хIора члена. Бакъда, 58 гектара тIа дуга хьалкхедара шийца кхы ши саг мара хьаэца тиганзар Нестеренкос. ХIора члена 19,3 гектар лаьтта кхоачар цун звене. Юкхьанца дика тешацар колхозе Нестеренкос лаьрхIачох хIама хургда аьлча. Дилаза дукхагIа лаьтта кхоачар цун звено хIара члена. Цул совгIа цар вIалла опыт а яцар. Бакъда, ляннар долаш, кадай, кхетамца бола вIаштIехьбаккха ховш бар уж.

Лов вIа а дьанна ловсар яла йолаечча волавелар лаьтта хьаьнда Н. Нестеренко, А. Эскиев, Н. Студенов. Ловццача хана хIара гектара тIа пхиппа центнер суперфосфат тассар цар. Цул тIехьагIа ловццача хана лаьтта аьха а тоадаь а даьккхар.

Дукха къахьега дийзар звено. Миччахьа Iовуже а ваь ергйолаш чIоагIа вIаьадлий хулар Николай. Бакъда, балхара чувеча керта а тIехьа култаши юкхьмарашн деле хаб тIера а яьнна дуга кхедарах дола литература деша Iохоара из. Сабелгало йовллаш хьалгIоттар. «Атта да дош дола, бакъда, атта дац из кхоачашде», олар Николая ший дагахьа, халла цу дешаша ковкъостал деш санна. Цхьанна хIамаа бIукъожбеш вацар из. Цунгара дами хьожаш вацар цун новкъосташа. ЧIогIа бар цар барт.

Цхьан дийнахьа звено балхага хьажа веначa Е. Табацкова аьлар:

— Ди звеноцарча социалистически яхье хьалха латташ хьадьккадар шо хIанзалца. Уж тахан дуга дIаде болабеннаб, шо дукха бьакха а лаьннадац.

— Кхоалaгla боалх оаха макха, Ли звеноc шоаза мара бакъкхабац. Укх шин-кхаь дийнахьа дIа ца ю-а лерхI оаха дуга. Тахан дIаде доладой тIехьа тIаьаргда из. Тоъал вIоаллeнналац хьатта,— аьнна, Iоккайда бий бнэза хьайллар звеньевойс боалби санна кIаьда лаьтта. — Цул совгIа цкьацалаьнахьара хила деза тайпара шаьра а дац яха. ТIаьръюъ санна кийса хила деза из, массанахьа цкьатарра хий латтаргIдолаш.

...Цкьатарра тIадоладелар сийна эIиргаш. ШIа-кхо ди а даладелха балшара хIувс санна хилар яха. Дуга лерттIа хьувкъаргхилара хьалхара белгало яр из. Цо гIоздаьле бIараьхьежаш хулар кхайка Н. Нестеренко. Кхай тIа хий вехкара дахьа харцаш цIенлеш а тоалеш а яр звено цу деношка.

Дуга дордеча хана кхьацца центнер аммиачни селитри канаш деча хана шиппа центнер гаргга суперфосфати тессар звено хIара гектара тIа.

Денна дукхагIа йоахлуш латтар. Дани хий доаттаде дезар дугана. Боаранал тIех дIеахдалийта йиш яцар хий. 18 — 20 сантиметр хила езар хи кIоаргал. ХIаьта 36—37 градусал лакхагIа хилийта йиш яцар цун йовхал а. 58 гектар йолча доккхача кхай тIа атта дацар эшшача тайпара хий доаттаде. ХIаьта а из кхоачашде вIаштIехьдоалар Нестеренко кулгалдеча звено члений, хьинаре къахьетар бахьан долаш.

Гуттара дика гIулакх дешшехьа а цхьайолча моттигашка матар дахадар дуга. Сатем байна лелар Николай цунна ше фу дергда ца ховш. Цунна хацар дугана фу Iаьткъад. Колхоза керттерча агрономаца, Ли Николайца, кхыча специалистаща дагаьувлар из. Бакъда, пайда баргбола хьехар де ховш саг вацар. Йиэта массехк ди даьлар.

Журналашка хьежаш ватIар Нестеренко. Сахьат совгIа ха яьккхар цо, бакъда, корадацар эшар. Шаьккха сийрдадаьнна мугIарашта гIолла лайдар Николаа бIаргаш, журнала тIара цхьа статья бIаргаейча. Цу тIа яздь дар: «лаьттанца тайп-тайпара тухаш Iайна хилар белгало а дегIадоагIа дуга матар дацар», аьнна.

ДIа миога доаккхаргда лаьттанцара зене тух? Хала гIулакх дар из, хIаьта а ше а кIалбIтанзар дуга кхедераш. КIал латта хий дIа а доахаш керда хий чухеца лаьрхIар цар. ХIана, аьлча, зение дола тухаш даша а дашаш дуго долача хица дIауара. Цулухьа талхар дуга. Кхоаза хийцар звеноc хий дугах канаш дилехьа. Доккха новкъостал дир цу гIулакхо. Цхьаннахьара ца талхаш кхаьчар деррига дуга. Дото долаш санна деза дар цун буртигаш. Дика хиннадар из. ГIадбахбар звено членаш, шоай дош кхоачашдаьдар цар.

Чуэца доладелча гучаьдьар хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 50 центнер дуга доалилга, планах лаккха дезар 35 центнер мара доацача.

Хьакха а хьожаш, кхай тIа цIоннаш а деш чуийца а даьнна, колхоза хьатта ларда даьдча 300 тонни гаргга дуга даьккхар Н. Нестеренко звеноc. 250 эзар сом совгIа пайда баьб цо колхоза. ТIадоагIача шера аха а йоккхагIча майда тIа хьалкхеде лерхI дуга звеноc.

Ам. ПЛИЕВ.

4 миллион сахьат арахийнад укх шера Пензенски заводо. Уж нийду дунен тIарча 50 мехко.

Сурта тIа: наха дика могадеча «Заря», «Юность», «Заря-3с» яхача автоматически доагIа хьувзадеш дола сахьатий тIеххьара моделаш.

В. Нуяева сурт.
ТАСС фотохроника.

КАРАГIДАЬННАРАШИ ДЕ ДЕЗАРАШИ

Укх шера башха-дика къахьегаш толамаш даьхад Наурски производственни управлене «Гвардейский» совхоза воалагIча бригада членаша. «Тха бригада механизатораша юкъе къахьегаш дика вIаштIехьбаккхара а техниках кхетамца пайда эцара а чотах лаьттанга доалур дикка хьалаккхара хьакъехьа къамаьлаш даьча хана, — йоах бригадира И. Хасбулатова, — цхьаболчар йоахар, из дулургдолаш дац: «ДогIаш делхе алаташ хьувкъаргда, ца делхе — хьувкъаргдац!» хIаьта а, бригадерча дукхагIа болча членаша кхетадора лакха хьувкъамаш кхеделга механизаторех тайна долга. Ший деррига хьинари вижаши тIа а дахийта дIабодабир болх бригада членаша. Зехьа доаизар хьайга къа».

Укх шера ха-оттама хьалаш дика аьттув боацаш хиннадолхашехьа а, укх шера 1186 гектара тIа дIадийна хиннача гуйран кIих хIора гектара тIара 21,8 центнер хьаккхар оаха. Цу тайпара центнер алата кхеерга тха дIалахадар 2 сом 45 кепиги, е 1 сом 03 кепиги плананчул кIезигагIа. Ниэта, сел а дозалаш, юкаметтаоттар оаха кIа кхедерга дIалахийтар.

Ваза хьувкъам баккха новкъостал даьраш малагIа фактораш яр хIаьта? Из хаттар дир оаха бригадирага нов. Хасбулатовга.

— Эггара хьалха де дехар а дииза даргIдоалар а, — йоах цо, — ший хаинахьа а дика а лаьтта кийчдар ха. Оахам 27 сантиметр кIоарга дир оаха, тIеххьа ляккхаш доахаш лаьтта шаьрдеши. ДогIа дийлхачул тIехьагIа кийа культиваци яьккхар, хIаьта из бахьан долаш тха вIаштIехьдаьлар лаьттанца кIеанг-дукха тIеадал Iоае. Цу тайпара, алаташ дIаде тхо дола- [illegible] та тIеадал йолаш а дар тха.

ХIаьта укх шера [illegible] кийчдаьл лаьтта?

«ХьатIадоагIача шера хьувкъам лакхбара йолаш йола ларда, укх шера а санна, из бола алаташ чуийцачул тIехьагIа йолаш доладелар тхо. Лаьтта дика кийч а дац, сентябрь бетта хьалхарча денношке а деиз алаташ дIаде доладелар тхо. Ихелагла октябрь хьатIаккхачалехьа 1300 гектара тIа дIадийна даьлар тхо уж. ХIара гектара тIа оаха дIадуура 232 килограмм фу. Укх бетта хьалхарча деношке а деиз баьццара кIурс санна цхьатарра тIадаьлар алаташ. Дукха ха йоацаш дIадийнача алаташта суперфосфат тохар оаха цхьан гектара тIа 150 килограмм а йолаш. Цу тайпара дIадийна алаташ дика санк делаш, шоана ноакъа йоацаш долх Iан вIал».

ХIаьа шун де дезаш дисар фуд?

«ДIадийнача алаташта дергдола гIулакх даь даьннад тхо. ХIаьта а дукха балхаш да тха де дезаш. Кхы ха ца йоаеш трактораштех кхыча юртбоахама техникашен ремонт а болабеннаб тха механизатораш. Тоаьльнна трактораш зеба аьлача лаьтта органически удобренеш дIаккхухьаш а. Кхы тайна культураш а на йий тха бригадо кIееш. Гуйран алатий лаккха хьувкъам кIебар дукха доаттабеча къовсама шоалагIа етар дIайодалургья тха бIаьстан юкъе. ХIа аьнна оахам ловсара доддашехьа а, гуйран алаташта дайге маккаш даха долалургда тхо. Цу балхо новкъостал ду лаьттанцара тIеадал дIа ца къастийтарах [illegible] тIаккханчийтарах. Алаташ чуэца доладалалда йолча хана кхы къахьегаргдац, оаха парна».

Цхьанкха керда хIама дарий укх шера шун балха юкъе?

«Цхьадола хIамаш керда а дар. Масала, укх шера эггара хьалха алаташ чуэца тхо долалуча хана тха бригадацарча беррига а хIама баз аьнна болча членаша дика Iомайир алаташ чуэца техника. Цо йиш хилийтар тхога алаташ чуэцаш йолча ерригача агрегаташка цIаккха а ца сецаш болх байта. Алаташ чуийца даларца ча хьаьгIулдентен аргIаш делаген вIаштIехьдаьккхар оаха. Бийсана ду балхаш а сецадзар тха. Алаташ чуийца даьнна кIаш оахар тха трактористаша. Мадарра аьлча, дерриге балхаш комплексах делар тха. Цо йиш хилийтар тхога сиден дикагIа йоача агротехнически ханашкен гуйран алаташ дIаде.

Эггара хьалха дикагIа а кердагIа а мел дола хIамаш балха юкъехухьараш а коллектива болх вIаштIехьбоахараш а тха бригада механизатораш коммунисташ Батаев Эни, Арсамбиев Салауди, Эльбукаев Хьамзат, дукхахьыбараш ба. Алаташ дIадувча, чуэцача, кхы мел долча балхашта хьалхарча мутIарашка латт уж социалистически яхье. Шоашкара хьехам а телаш кхыбарий хьинар айду цар».

Дуккха дика хIамаш Iомадe йиш я нов. Хасбулатов керте латтача бригада коллективагара. Алат даккхара даьккъе производственни хьокхамаш лакха хиларах, къахьегамцара гIулакхаш коммунистически хиларах цу бригада коллективанц коммунистически къахьегама бригада яха сий дола цIи еннай.

ХьатIадоагIача шера хIара гектара тIара 23 а кхы дукхагIа а центнер алат даькха лаьрхIад бригада членаша. ХIанзе а ала йиш йолаш да, цар шоай дош сийленца кхоачашдергхилар.

К. ОСМАНОВ.

Татарски АССР. Болх бе йолаенна Заински ГРЭС-а кхоалагIа энергоблок. Цу электростанцера энерги йiю республикерча промышленни предприятеша, колхозаша, совхозаша.

Сурта тIа: Заински ГРЭС.
С. Мингазова сурт. ТАСС фотохроника.

ТАЛХАРГЙОАЦАШ ДIАОТТАЕ КОАРТОЛАШ

Соалкарчул шоаза хIана хал яьнна дукхагIа да укх шера республике коартолаш дIайийна лаьтташ. 1965 шера юртбоахама продукташ яхарен кийчъярен Министерства колхозашкен совхозашкен планах дIае лаьрхIад 3,5 эзар гектар коартолий, районированни сортех долча фуца — 1,5 эзар гектар совгIа.

Белгал ца даьккхача мегаргдац дIаворгйола коартолаш дIаоттадара болх геттара эсала лелаш хилар. Дукха колхозаша совхозаша сов хьеелар укх шера коартолаш чуэца йолаяла. Цулухьа 31-гIа октябрь тIаккхоачача хана фуна лаьрхIа дIаоттаьь яьнна коартолаш 11 процент мара дацар. Коартолаш фуна лаьрхIа дIаоттадара гIулакха тIехьаьс Грозненски (планах дIаоттае езараш 2435 тонни йолча метте, дIаоттадьоаш яц 246 тонни мара). Назрани (5164 тоннах дIаоттадьраш 1816 тонни мара яц) производственни управленеш, хIаьта Урус-Мартанен Шален управленеш фуна лаьрхIа коартолаш дIаоттае хIана а йолаеннац.

Коартолаш чуэцарен фуна лаьрхIа уж дIаоттадарен болх геттара во лел «Экажевский» совхозе. ШоалагIа ахканза йисай 500 совгIча гектара тIара коартолаш. Коартолаш йоахача комбайниий коартолаш оалкача машиний лаьтта херлазу хаьжеваш 10 сантиметр мара кIоаргъяьнц, хIаьта цун майн фух аьлча, иза 10 сантиметр сома болча лаьттан тIеавинова коартолаш мара хьайоахаш ца хилав. Кхы а вогIча хьала тIа да цу боахаме фуна лаьрхIа коартолаш дIаоттара гIулакх. Хьа а ца хоржаш элах дIаотташ коартолаш, хIаьта нагахьа санна юкъ-юкъе хьахоржаш але а геттара во хорж уж. ХIараннена хов, дIаоттаьь коартолаш эшалуш долча керттерча бахьанех цаI парна хула лазараш хилар. Цавех цхьатаваш коартолаш дIаоттаьь доаттадоа хьалаш дика аьттув боацаш хилар бахьан долаш хул.

Эггара хьалха фуна лаьрхIа коартолаш чуэцача хана парша, фитофтора, проволочник яхача лазарашта кIаьхарьякха йиш я коартолаш. Коартолаш йохкалларах доралзургьяш уж дика хьахоржен лерттIа дIаоттаь лоаттайойен.

70—80 процент хихи вож юхейиса 30—20 процент еькъача веществаехи латташ я коартолаш. Хий сов дукха доаллаш хиларах йIоазхали пелали аьта тIа ялаш я коартолаш. ТIагIоллара чкъов дитеъьнген чура коартол корни хилар бахьан долаш коартола атта айп куъ пуна хIама кхийтача, тоIайнача, хьоцхаелча. Цу хана уж мIаьлъаларах, марпхилгаш лахавал. Кхы тайна айпаш дарх дIаоттаьча хана дукха гаьна йоалалац коартолаш. хIаьта царгара хьайолалу зулмера микроорганизмаш я. Цу долача хIамаша хьахьеккх, коартолаш хоржилга уж дIаоттаеча хана Чаноа баргбоалаш бола а керттера а болх хилар. «Экажевский» совхозе алаш а бийц дIаотташ коартолаш, цхьабакъда, коартолаш дIаоттаь лоаттадара бокъонаш кхоачашъеш яц. Коартолаш дIаоттаеча хана вIалла термалдеш а дац вентиляци хуайтхилга. ХIаьта чуийлачу тIехьагIа а сад оалла хIама санна яхаш, садоахаш. шийх дукха йIоахал хьакхьеллаш ца йий коартолаш. Аьттув болаш долча хьалашка мара хилац коартолаш тхьайсе. физически процессаш сихьенна. хIаьта пулухьа вентиляци [illegible] а хилац парна. цхьабакъда, вун майн дай хIана эхашкъенгIайнтаоша санна сома лаьттаи чаш тIоа тIа а белла хIамно а дIакъовла еза уж ялнзга.

Массехк юкъ юкъе а йолийташ дIакъовла еза коартолий элаш. ХьалхагIа бела чан тIоа тIа а буллаш дика кхала ец. цул тIехьагIа битъе лаьттан тIоа тIаьхьарна беза. Бокъонаш массанахьара а ал дIакъайла дале лехьа коартолашта ешаш дола фо кIал тIолла чудала, ала юкъе гIолла чакх а дулаш гIайнагз гIолла арала. Эла юкъера температура 4—5 градусага кхоачаш лохъеннача тIехьагIа е шелал хьатIакхаьчача хана а эл еаIошнара дIакъевла еза 20—25 сантиметр сома лаьтта тIоа тIа а буллаш. хIаьта тIагIолла дитмъо лаьтта хьаина мара дезац. Бекъонца шелах хьатIаатта яьнначул тIехьагIа сомза лаьттан тIоа тIа а билла дIакъовла элаш. хIаьта фо чухкаш хинна къоргаш ца гемеш чуехкаш дIа а къайла. лаьтта тIаккьарца деза. Элаш лаьттана дIакъовлара пайда эца мегаргIа БН-100 яхача элаш дIакъувлачех а Э-153 яхача экскаваторах. цхьабакъда, цул тIехьагIа кулгашца лийсъе еаргьа уж.

Сов йIаьха уттае езац элаш. 10—15 метр дахча тоъаргьа уж. Ихзал мара йIаьха ца хилча, мичча хана а хьаелла йиш я эл. Коартолий эл 50 сантиметр мара лакха хилац.

Коартолаш адех дIаоттаь лоаттаеча хана, парна юкъера температура +2 +4 градус хилийта еш. Коартолаш дIаоттаьча юхье хIара денна хьежа веза температурага. хIаьта цул тIехьагIа — кIирашка шоза. Нагахьа [illegible] ва лакхлуш хуле, гIайнагара массехк моттиг мукъаяккха еза коартолашта фо чукхетийтар дукъа а ОВМ-1 яхача вентиляторах-опрыскивателах пайда эца беза. Нагахьа санна ала юкъера температура 7 градусел лакхагIа хуле, ал дьа а дийла коартолаш харжа еаргьа. Нагахьа санна ала юкъера температура лохъенна хуле, кхы тIа а лоа е кхьаш тIа а теха къовла еза из.

Коартолаш лоархIамерен маьхерен продовольственни культура хилар тернал а веш. беррига ниэ тIабахийта беза фуна лаьрхIа а ниэта кхачанна лаьрхIа а йола коартолаш лийсача бокъонех дIаоттаерх уж ца талхийташ хана [illegible].

К. СТРОЕВА,
агроном.

Кхашкара балхаш чакхдаьннад

Башха-дика къахьегаш хотало яьккхай Наурски производственни управлене «Красное знамя» яхача колхоза механизатораша. Дукха ха йоацаш ерриге гуйран культураш дIайийна а бIаьстан юкъе дIаювргйолча культураша зябь аьха а баьннаб уж.

Планах 915 гектар мара дIаде ца дезаш хиина «безостая-1» яхача сортах долча кIийна меттел укхаза дIадийнад из 1020 гектар. 101 гектара тIа хIабийнаб чIоагIа дьувкъача «дагестанский» а «бета-40» а яхача сортох бола гуйран мукх.

Гуйран кIа эггара хьалхагIа 130 гектара тIа дIадийна баьннаб механизатора Соломатин Сергея звенол членаш. Цу лаьттан хIара гектара тIа 200 килограмм суперфосфат тессар цар.

ХьатIадоагIача шера бIаьстан юхье доха юкъарча хьайбашта чIоагIа доакъарий баа Iалашъе безам болаш, шолача доакъарий. нен аьлла лаьрхIа колхозе 795 гектара тIа дIадийнад гуйран рожь.

Колхоза механизатораш хIана техникана ремонт еш а бIаьстан юхье культураш дIаюргйолча кхашка органически удобренеш дIаккхухьаш а ба.

С. МАНОВ.

МЕХАНИЗАТОРИЙ ДЕКХАРАШ

Чуийца яьннай хьажкIаш. Алат амбарашка дIаоттадаьд! Укх деношка дега дикахетар хиина ба «Джалка» яхача совхоза къахьегамхой. Комсомольско-кагирхой звеноша, шутта совхоза кхыча къахьегамхоша дика кхоачашдир шоай декхараш. Къаьстта дика къахьегар №№ 1, 2, 3 йолча отделеней нн. Айдамирова, Дадаева, Саидова кулгалдеча хьажкIаш долаеча комсомольско-кагирхой звеноша. Итогаш йича гучадьлар Айдамирова звеноc хьалхара моттиг яьккхар. 200 гектар йолча майдан хIара гектара тIара 50 центнер фуалъньха хьажкIаш чуийцай цо. ШоалагIа моттигаш яьхар гектара тIара 38 центнер яьккхача Эрзанукаева Лудий, Гайтемиров Iусама звеноша. ХIара гектара тIара 35,5 центнер хьажкIаш чуийцай Дадаева, Саидова, Заркаева кулгалдечь звеноша. Сихзенна алаташ чуэцача хана цар дицдалийтапар гуйранара алаташ дIадера, кхашка органически удобренеш дIакхахьара гIулаккхаш. Укх шера лаьтто дика хьувкъам беннаб цу къахьегамхошта. Печчахьалкхеина алаташ дIадалара планаш 310 процент кхоачашъяьй цар. Шоаш ма бокхха хьувкъьял чуэцарах дог гIоаздаларца гурахьа дув алаташ 5080 гектарага дIаккоачаш дукхагIа ю лаьрхIад цар. 4750 гектара тIа дIаха дIадийнь даьннад уж. Дика гIулакх дош хилча цар хьалашда боккха хьувкъам ду гурахьа дIаьнача культураша. Цуниa тешал ду укх шерарча толамаша. Нагахь санна 1-ча, 2-ча, 3-ча отделенешка соахка юкъера лаьрхIача 15—18 центнер мара гектара тIара хьувкъам чуийцабеце, укх шера 23—25 центнер алат чуийцад укхаза хIара гектара тIара, хIаьта гектара тIара 27—30 центнер чуийла а моттигаш я. Мазал йоккха мехъ хIалай парна юкъе? Цу хаттара жеп долалургда совхоза воалагIча а механизатора. Цадахача шерашка гурахьа дIадийнача алаташта лоадаша подкормка еш хиннаеце, укх шера Iай селитраца подкормка йир царна.

Кхача культураша санна дика гIулакх ду гурахьа дувча алаташта. Цхьабакъда, цхьаболчар лерттIа доал-и дац цу алаташта. Масала, гурахьа алеу дIадувча хана «Джалка» совхоза центральни усальбера мукха фу дера кхоалагIча отделене. ДIайа болабир из. «Джалка» совхоза «комсомольски прожектораш» рейд а ль хьаьача гучадьлар цхьа килограмм фуна юкъе 313 буртиг кхыча культурай, хIаьта 607 буртиг тайптайпарча оасаре баьший ги уш хилар. Цу тайпара кандицех доаца фу йоккхача майда тIа дIаде веппаьр семеновод нов. Дугаьскийн керттера агроном нов. Магомадова. Рейдови бригада членаша цу гIулаккхах дьаха хаам бир совхоза директорега, партийни организацега, хIаьта уж кхоачамбоацараш дIадахара до мел до дезар а дир, шийх каннаца. ДIаде из фу вIаьла деннад Iа цьна оаха хьаттача из мукх доакъорга дIабоххийтаргболаш ба, аьдар цо. Геттара ве оашал а цхьаболча специалистий. Укх участке доакъара лаьрхIаш воккхаатха алата лаьрхIаш кIа е хьажкIаш дIаювргьа хай оал цар. Сонах хее царна малагIча учветно ерт дикагIа хургда? Из гIулакх мийса ца хилар хьахьекхаш да алата лаьрхIа дIайийнача хьажкIах совхоса дIайийнараш дикагIа хилар. Цудукха ерригача участкашта цкьатарра деза де дела.

Къахьегамхоша уйла еш да кхы цхьаькха гIулакх а. Массанена а хова ца дий зябь аьлача лаьтта дIайийна хьажкIаш дикагIа хулаш хилар,. бакъда, «Джалка» совхозо шера-шера бIасти аьлача лаьтта мара дIа-м ец хьажкIаш. Трактороx лерттIа цайда ца эцаре да из. Совхозе йолаш йолча тракторашца цхьан хана моьь алон гуралъа дув алаташ дIадер вIаштIехьдаргда шин сменах болх бе хилча. Ка бола алаташ дукхагIа дIаде деза совхозе. Моша йолча хана хьайбашта ха а силоса а мара е еац хьажкIаш. Ка бола алаташ чуийцачул тIехьагIа дIае мегаргьа хьажкIаш. Ка бола алаташ чуийцачул тIехьагIа алата лаьрхIа хьажкIаш дIае мегаргйий хьежаш хилар укх шера комсомольско-кагирхой звеноша. ДIае мегаргхилар гучадьлар. Бакъда, из бола ловсихха чу а йийла хьеш ца беш дIае-м еш уж.

Укх шера 2000 гектарал кIелагIа йоацача майдан тIара пхоазо хьувкъам чуэца лаьрхIад совхоза комсомольско-кагирхой звеноша. ХIаьа из ерриге майда комсомольско-кагирхой звеношта тIачIоагIъяьй. Соцца кIан мукхи чу а йийла цу дерригача кхашка хьажкIаш дIае дош деннад цар.

ШоалагIа дIайнча хьажкIашта хьалха лоадаша гIулакх дацар, подкормка яцар, из бахьан долаш кIезига хулар силос. ХIаьта цхьайолча отделеней кулгалхоша моша йолча хана лоахан дIачIа а хийца йоайора уж.

ДIадийна алаташ лорадеча, парна гIулакх делга шоашка хьайийцад къонача актуэнасташа.

«Джалка» совхоза комсомола комитета секретарь Каидов Iиса керте латтача комсомольски организаце членаш шера ши хьувкъам чуэца лаьрхIа ба.

Дика да 1965-ча шера кагирхоша тIаийца социалистически декхараш.

М. АЛБОГАЧИЕВ.

ТАХАНАРА ЗАНЗИБАР

1964-ча шера 12-ча январе Занзибаре хиннача антиимпериалистически, антифеодальни революцех хIанналехьа а хьалхара дика беркаташ дIакхаьчад халкъага. Iаьдал хьалаьцача Абейд Каруме керте латташ йолча правительства дерригача лаьттана национализаци яьй, школашка нах боацаш дешийтилга дIадоладаьд, дIаккхайкадьд расови дискриминаци законаь йоацаш хилар, гIулакхаш оттадаьд социалистически пачахьалкхенашца.

Цхьабакъда, Занзибарерча дерригача наха, ахархошнара дена кулгалхошка кхаччалца, кхеталу революце хьалхашка оттадаь керттера декхар чакхдалалехьа бIаьха а хала а цхьъ бе безнга. Сар уназара ваьшх ав я колонизаторашен феодализмаш юхейита тIехьале: къел, бе боах ца хилар, бериге нах дешанза хилар, дьша, расови, кастови гIулакхашка хьежна нах бекъабенна хилар, дуккха а дукхагIа йола нах чуIеш дола цIенош Iадьамате эсала хилар. Занзибарцаша кхеталу колонизацех юхейиса тIехьале дIаяккхара гIулакха хоацам бертбар дерригача халкъе тIадийрва къахьегилга хилар.

12-ча январе хиннача революце Занзибара лаьтта тесса фу толаме хьалтIадоалаш латт. Из хоалу массанахьа а, Занзибарен Цембен аттара юстарарча мийIиташка а. Шеръюкъьнара школаш, хьалхье кердараш. Хьехархошен лаххехьарча классашарча дешархошен хьинаре дакъа ловц наха дешар ца ховлга дIададдкхара йолча массаме юкъарча нахеде. Школашка хьаш сайрийнара классаш. Нгамбе — городе Занзибаре топпара кIийленаш йола цIеноххаш дагIача районе — «Холивуд» яхаш цIи а йолаш школа я. Алхха цу цхьан школе а хIара дийнахьа деша ух 800 сар маIа нах, кхалнах, кхуиш боагIа кагирхой. Царна хьехаш ба школа хьехархойн дешархойн, хIаьта шутта президента Гана Нкрума цIеракча хьехархой коллежа студенташ а.

Афро-ширазе партен цу парте кагирхой лигаш активисташа хьехархой профсоюза членашца цхьана юрташка а ухаш тохкамаш цу бахархошка дешийтара йола тоенаш Iалашъяр дукхь. Къаман калраш кийчъяра даьъерча лоархIамерча гIулакха Занзибара доккха новкъостал ду социалистически мехкаша. Алхха укх цхьан шера а Советски Союзе 30 совгIа саги ГДР-е 70 гаргга саги деша бахаб занзибарцех.

...Занзибари Пембан кагий гIайренаш-м я, йоах планированен дегIахарен директората кулгалхочо Ахмед Рашида. Цхьабакъда, революце доккхий декхараш оттадаьд тхона хьалхашка, хIаьта оаха чIоагIа уж кхоачашде а лаьрхIад. Керттерчарех цхьа проблема я юрта боахам тайбелга. Из тха экономика лард я. Тха лаьтта тIеххьаьна дика да. Гайренашта гонахьарча океана чу шортта чкъьарий да. Цхьабакъда, цу ганзех бизза пайда эцара нах оарнагIбаха беза, хьалхье еш эшаш йола материальни база.

Юрта боахам дегIабоалабара алхха цаI мара ниъ лерIад Занзибара кулгалхоша, яхаш белгалдоах Ахмед Рашида — доккха кооперативни пачхьалкхенин коллективни боахамаш хьадар. ХIанз укх сахьате керттера декхар да ахархой вIашагIтохилгеи производство социалистически новкъа оттаелен. Вокх Занзибара президентех Афро-ширазе парте председателен Каруме. «Квеуне» яхача правительственни газетой Афро-ширазе парте «Африка Квету» яхача газетох пропаганда делаш социализма идеашта, цар белгалдоах, алхха цу идеашца хьалхе еш хилча мара вIаштIехьдаргдац дегIахара йола кхаь шера план кхоачашъелга а халкъа нахара боарам лаккхбелга а, яхаш.

Коллективни пачахьалкхен боахамаш хIаналехьа а долаш да. ХIанз дукха ха йоацаш президента Каруме революционни совета членашца Килоибере (городи Занзибара 30 километр гаьна) хьайийлар пачахьалкхен ферма. Космогони яхача кхыча районе дIадоладеннад дуга лехадергдолаш йола йоккха коллективни ферма кхолла. 8 эзар акр гаргга лаьтта да фермага, укхаза болх бе 8 трактор а. ХIанз укх сахьате Занзибаре ерригаш а 25 трактор а Китайски Халкъа Республикера йоалаь. Занзибарцашта маьшвэ дуга хугга Iалашдар дукха 30 — 35 эзар акрага кхоачадеш совлакха лерхI коллективни пачахьалкхени боахамашна дуга дула лаьтта.

ГДР-ца соглашени ю боккха кхаь хинна тIайийнар Занзибаре. Цу согланенех ГДР-о Занзибара дуга, сажашта, шекара тростникана, чкъьарийн дулхен продукташта обработка еча предприятеша лаьрхIа 860 миллион фунт стерлинг нах бола оборудовани. Цу соглашене тIа шутта аьнна за Занзибара 16 чкъьарий лоаха кема, гIишлоний материалаш, кхыйола хIамаш дула а. Цу соглашене тхога тере хулийтаргья, кхаь шера плана хана хьалха кхоачашъе, йоах дегIахарен планированен директората кулгалхочо Ахмед Рашида. Занзибара дегIайоалара боккхача лоархIаме хургда Москве оттаьча соглашенега хьежа Советски Союзе деш дола новкъостал а, хIаьта шутта советски специалисташа рекомендацени рассчеташ а сема оттаь йола керттара электрификаци цул уж шеръяраш планаш кхоачашъяр а.

Цхьабакъда, укхаза вIаь а ниъ а кертагIоах карда Занзибара хьалхара новкъара хьовташ Iалашъе бокхий хилар: кхоачамбоацаш ю средствой, механизмаш, дика кийчъяь йола калраш. Революце хьахулашам дего тIа ца шаш, уж новкъа долаш нах хIанз а дукха ба Занзибаре. Шоай эгаьваш зоалах лехьа дIахаьнйита гIертан цхьаьнга хилоаваьл хьукадду бокхийча базархоша. Аьнга гIоарам а тела чIоагIкъьча керех сахьхбаьнга Занзибара улицашка арахьераш бя «Стандарти» «Гриндлейси» яха ингалски банкаш карагаш. Цхьабакъда, правительства тIа - тIа шоагIйбу экономически вахара массе оагIонна ше бен бола тIаьхьенаш. Гвоздика ерий ассоциацена национа- [illegible] чахьалкхен корпораци хьаэр санна дола лоархIамера гIулакхаш чакхьаьд укх тIеххьарча хана. Веркхача капиталистагара хьадаьлача цIеношка хIанз дукха ха йоацаш Занзибаре хьайийлар хьалхара пачахьалкхен магазин.

Пачахьалкхенн партийни аппарато кхоачамболлаш дика болх беш ца хиларах дукха халонаш хьалхале уетт. Сов дукха вах царте хьайбеш хиларах эсала вах юкъеяхаб Афро-ширазе партена. Цхьабакъда, парте кулгалхоша балхаш ду моттигашка парте кулгалдара лоарIам лакхбара тIабербабь; вах балхача моттигашка массанахьа а хьаю парте отделенеш. Административни лелаллашца чIоагIа барта а болаш бу шоай болх партийни активисташен функционерашен; партийни организацешен пачахьалкхен учрежденейн кулгалхой тIа а болаш занханаьа заседанеш я. гIайне дегIара калалш шиц цу заседанешка. Цул тIехьагIа уж цхьабаш ниъйт дукхача налага, цар уж хьалхьоацхиллга Iалашдар дукха.

Шутта а Занзибарерчи Пембарчеи чоалхане а цкьаоа вIашлухьале болчаш а долча лахара цхьайвала вагIоэаш. Колонизаторашен феодалашен салла къовлаш болаш цар дукьалоа яр бахьан долаш, алхха Африка тержи тIабаха ца Iеш, дерригача дунен а тержи шоашта тIаэдаш йола африкански континента тIара дIалога жовхьаьра ше тIегIаьр а уж. ХIанз укх сахьате Тангания ВIашагIкхийттача Республика лоархIамера декъа да Занзибар. Танганьика воннай долча халкъаца барт-цхьоагIа чIоагIлъяра тIа а кхуви, занзибарцаша дуэца цхьаьна белгалдоах 12-ча январе хиннача революце хьеккача новкъа лоаргIа ца боалаш дIабаха чIоагIа лаьрхIа шоаш хилар.

Н. ТУРКАТЕНКО,
Занзибарера ТАСС корреспондент.

Доазол дехьара

КАПИТАЛА МЕХКАШКАРА КЛАССОВИ КЪОВСАМАШ

Телеграфо лъаккхуьйча хоамаша тешал ду, капиталистически мехкашкарча классови къовсамий фронт шоръенна хилара. Белгалдоалаш да, къахьегамхой къовсамаш массе тайпара хилар—къаьсткъаьстача предприятешка еча забастовкашкара деррига къаман юкъарча стачкашка кхоачаш. Классови къовсамаш тIа-тIа дукхагIа чIогIлуш, кхоккхалуш доагIа. Алхха цхьа экономически гIуллакхаш дIалехарах кхоачамбаь Iа къахьегамхой. Цар тIа-тIа чIогIагIа гадоах политически бокъонийн паргIатоннйн, дIалех сихдаь хьалеш латта гера социалистен дуьнен халкъашта юкъера кхоккам дIахо кIаьдбелгех.

Денгара ди массаза доал дукхагIа шерлу итальянски къахьегамхой забастовкай низ бола болам. Мехкарча массе а городерен провинцерен хоамаш ух монополеща деча низех шоай хьашташ кIалхардоахаш къахьегача адамо доаттадеча кердача къовсамий хьакъехьа. Берригаш а дIалархIача хIана забастовка лоаттаеш 1 миллион гаргга саг ва.

10 ноябре Iурре а дела дIайолаелар 48 сахьата дIаккайкаль дерригача къаман юкъара Итале хьу чакхйоахача промышленноста 300 эзар болхлочо яь забастовка. Керда коллективни къахьегама соглашени айта гIерт уж шоай реальни алапи хьалхара соглашени еча юкхье хиниача боарама гаргадоаладергдолаш. Ужжамо гIуллакхаш дIаделаш хIара дийна кхоккха цкъан сахьатех ах сахьатех забастовкаш ю 200 эзар итальянски машинаькъакочо. Цар къовсамо геттара юкъахбаьккхаб машинаькъа транспорта берригa болх. Эггара хьалхара дерригача къаман юкъара забастовка йир кьамча хIамаш еча заводий 40 эзар болхлочо. Уж а цу тайппара шоай материальни хьал-торо тоеяйта гIерт керда коллективни къахьегама соглашени яра наькъаца.

Къовсама юкъеух цу тайппара миллионаш бола итальянски аьарлой а. Цар дIадех массакахьа аграрни реформа чакхйоакхилга, лаьттанца болх беш бараша из дIадекъилга. Дукхача ахархой манифестацеш хилар Тоскане, Эмиле, Умбре, мехка кхыча областашка.

Малхбузен Германе кхерак-кIор боаккхача промышленносте хIана кхоккадеина гIуллакхаш забастовкага довлар кхерам болаш да. Цу хьакъехьа язду ФРГ дукхача газеташа. 9 ноябре пигта кхоллагIа хIама ца хулаш чакхъаьлар предпринимателаштеи горняки́й профсоюзаштен юкъе хинна переговораш. Профсоюзо дIадех Рурски областерча горнякашта алапеш 9 процент лакхделга. Укх гаргарча деношка горнякий профсоюза правлене дувцаргда шахтераша дIадехараш кхоачашдар духьа хьалда гIуллакхаш чакхдахара хьакъехьара дош. Забастовкана кийчо яра тIахьехам баьб моттигашкарча профсоюзни организацешка.

ФРГ кхерак-кIора промышленностера гIуллакхаш кхоккалуш латт кхы а Рурски областера 31 шахта дIакъоала безам болаш предпринимателаш хиларах а. Рационализаци ю яхаш чакхдоахаш дола уж гIуллакхаш правительства хьаллоацаш да. Укх тIеххьарча деношка Дортмунде, Реклингхаузене, Херне, Бохуме, Рура дукхача кхыча индустриальни центрашка йоккхий митингаш демонстрацеши яь «рационализаце» белхаш бахара кхерам тIалатташ болча горникаша.

40 эзар совгIа болхло ва хIанз ВIашагIкхийттача Штатий тайп-тайпарча промышленни предприятешка забастовка еш. Забастовка ерий доккхагIа дола дакъа — уж ба США автомобильни авиационни промышленноста профсоюза болхлой. Масала, Форда компане нйс заводе хIанз а латташ к аланш лакхлелга дIадехаш болча 35 эзар болхлой-автомобилестроителий забастовка. «Аллис-Чалмерс мэнюфэкчуринг компани» яхача компане пхе завода забастовка яьккх 10.700 болхло ва. Компане администраце шийна хоашехьа а тIехьайоах, вIашIкхьалийтаи керда коллективни соглашени яра хьакъехьара профсоюзацара переговораш. Детройтерча инструменташи красителаша хьаеча компане заводашка забастовка еш 8 эзар болхло ва. Профсоюзо керда соглашени еча хана администраце уттаеча дукхьалеваша раьза болцаьга дIахайташ йиь штатерча «Мак урак инкорпорейшн» яхача компане заводашка 6 эзар болхло. [illegible] забастовка яьй.

Забастовке яьраш кот а боалаш чакхъаьлар Монсо-Фонтэн яхача бельгийски шахтерча шахтерий забастовка. Алапи лакхдара хьакъехьа шахтераша дIадехар дIатIаэцаза а кхоачашдаккха а яланзар администраци.

(ТАСС).

Англе общинай палате

ЛОНДОН, 10 ноябрь. ТАСС-а корр. Е. КОРЖЕВА хоам бу:

Селхан общинай палате английски правительства кердача оппозици — консерватораша эггара хьалхара атака йолайир лейбористски правительствана.

Дорхбеина консерваторош тIагIортара бахьаи дар правительства ший программана юкъедиьа, Iаьржача металлургена национализаци яра хьакъехьара дош.

Оппозиче керттерча ораторалла хьожаваьча, Макмиллана правительстве министр хиннача Маклеода аьлар, оппозици хьайда духьала а национализаци яра, хIаьта цунна цхьаккха тайпа компромисс хьашт а яц.

Промышленноста цу дакъа национализаци яра духьала ше къамаьл деш, цо йоахар, Iаьржа металлурги легIаухилга частни доалахьенца айхха дувзаденна а да, хIаьта национализаци яра лейбористаша харжархошкара мандат а ийцаяц.

Национализаци е аьнна оттаьа правительствени план хьаллоацаш къамаьл дир енергетика министра Ф. Ли. Цо белгалдаьккхар, 800 эзар совгIа болхлой гIуллакхера саги чулоацаш йола металлургически промышленность кхыча доакъой гIуллакхаш шийх тийша дола, промышленноста эггара керттерча доакъоех цаI хилар. Пачхьалкхен доалахьено мара торо лургьяц процессашта модернизаци рационализаци и ра.

Либеральни фракце никала Хусона къамаьл дир Iаьржача металлургена йиоза национализаци яра духьала.

Общинай палате селхане а голосовани йир Iаьржача металлурге гIуллакха правительства оттаяьча плана юкъе оппозице яьча поправка хьакъехьарча дешах. Поправкана тIехьара вараш 300 саг мара а воацаш, духьала 307 саг а хинна тIаьцанзар из.

ЛАТИНСКИ АМЕРИКА ХАЛКЪАШТА ДУХЬАЛАРА ПРОВОКАЦЕШ

ЛИМА, 11 ноябрь. (ТАСС). Перу столицана — город Лимана ткъаь нйс километр гаьна йоккха территори дIалаьца юлаш латт полигон, самолеташи вертолеташи Iохуьша хьалъеш латт майдаш, командни пунктий сеть кийчъеш латт. Перуански берда йистошцара хьахоржаш латт форда-десанташ Iойоссаергйола моттигаш. Условии цIи «Аякучо операци» а йолаш йолча, 7-ча декабре чакхъяха лаьрхIача тIема маневрашка дакъа лацар духьа хIанале а Перу кхаьчай США гераьшцарча кийлий хьалхара подразделенеш.

«Аякучо операци» чакхйоаккхача, «Унидад» яхача перуански дегаьсте беча ховмах, дакъа лоаргда 5 эзар тIашлочо, 1500 парашютиста, танкови артиллерийски подразделенеша, США а Латински Америка ялх мехка а — Аргентина, Боливе, Венесуэла, Колумбе, Парагвая, Перу авиацеи флотех соединенеша. Ракетни гера а кхуьслш курга маневраш.

«Аякучо операци» ший кулгалца чакхъяхка лаьрхIа ВIашагIкхийтта Штаташ Малхбузен полушаре «оборона» я ала гIерт тIема маневраша лерхIар. США тIема гIоазараша йоах, масала, «Аякучо операци» хилалза ярлаьц континентерча «машара тIабоагIа моллагIа а кхерам юлатоха кийча хилар» духьа.

Мадарра аьлча, «Аякучо операци» — из латиноамерикански халкъашта духьалара йоккха операци я.

ХОАДАЯЬ ХА ЙОАЦАШ ТIЕХЬАДАЬНКХАД КЕМА СИГАЛДОХИЙТИЛГА

НЬЮ-ЙОРК, 12 ноябрь. (ТАСС). Укх деношка Марсагахьа «Маринер-3» яха американски космически кема сигаллахийта гIортарах аьттув ца баларца дувзаденна хоадаяь ха йоацаш тIехьадаьккхаи 17-ча ноябре сигаллахийта лаьрхIа хинна цу тайпара кема сигалдохийтилга.

«Маринер-4» хIанзчул тIехьагIа сигаллахийта 1966 шера мара кьожаргбац аьнна кеташ хувц агентстваша. хIана аьлча укх шера 2-ча декабрал тIехьагIа Марс яха планета Лаьттан тIара цунта кхачара аьттув боацача хьала тIа хургья.

ХЬАЛХА ХИННАЧА ПОЗИЦЕШ ТIА

БОНН, 12 ноябрь. (ТАСС). Малхбузенгермански правительства хьалхагIа а санна тIагIертадy бундесвера ядерни герзага кхача ниъ хьабеллаш дола «дукхача оагIорахьара» НАТО ракетно-ядерни низаш вIашагIтохара оттаяь американски проект сихагIа чакхйоаккхилга.

Селхан Бонне хиннача пресс-конференце къамаьл деча хана статс-секретара Фон Хазе аьнначох, ФРГ правительства, «политически тIемеи бахьанаш тIа а догIа», хьайде хьаллоац «дукхача оагIорахьара» НАТО ракетно-ядерни флоте проект.

Цо харцдир, малхбузенгермански правительства хIана «кIезигагIа терко ю» ракетно-ядерни герзана кийчдаьча кемай флот вIашагIйоллара, яхаш укх тIеххьарча хана эрадувла даьнна къамаьлаш.

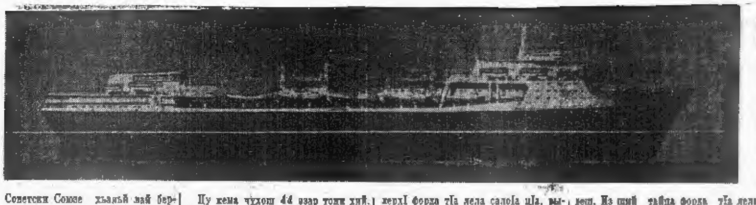

Советски Союзе хьалхай вай бердашта гаьна—Атлантически Тайжача океанашка, Антарктике — чкъаьрий лувцаш йолча вай флотилешта гIуллакх тIалоаттадара лаьрхIача «Восток» яхача форда тIа лелча база Iалаьмате дика проект.

Цу кема чухош 44 эзар тони хий. Цун цехашка дийнахьи буса 300 тони чкъаьрий цIендергда, цул совгIа «Восток» ший борта тIа а оттадь чкъаьрий лувцача дIадугаргда 14 промыслови кема.

Цу кердача база тIа вIашагIдолла керхI форда тIа лела салоIа цIа, мыбакаша са а лоIаргдолаш.

Цунца цхьана ханна проект оттаеш я цхьаькха кхы тайпа плавбазе. Цун хицара боарам зIаммига кIезига хургба. Из я форда тIа чкъаьрий лувцаш лелача траулераштa гIуллакх деш. Из ший тайпа форда тIа лела порт хургья. Цу тIа хургья холодильникаши ремонтни мастерскеши.

Сурта тIа: форда тIа лела «Восток» яха база (проект).

(АПН).

Доа дукхача шерашна лаьтта шаш ☆ Кьулбеьара хьаша кийттеа къилбаседехьарча саьх ☆ Нольаки ахгIайрен тIарен Баренцево форда чурен нерда бахархой

КЛИМАТ ЙIОАХЛОЙ?

Эзар шера цкъа мара хулаш боаца боккха хувцам хургба климата, йоах Iилмахоех цхьабараша. Цу климатологашта хетачох йIовхал еттар бахьан долаш кхы гаьна ца йоалаш 1980 шу гарга кхоачача хьана йоккхача сихонца Европе яха йолалургья Африка ландшафташ, хIаьта тIаккха, масала, цхьаннакьа, Одессана юкхе, финикови пальма кхее йиш хургья, Венгре аренашка бIеваш дехка йолалургья страусаш. Цу дешага хьожаш бола тоххамхой берригаш а бац цу тайпарча прогноза раьза. Аппонентех дукхачарна хет, субтропически тропически зонай лаьттагIара тIайоала баьцовгIаши дийна хIамеши «кхехка» дийтарь процесс хила 350 шу гаргга ха эш, аьнна. Кхыча Iилмахошта хетараш а дувца йиш яр. Къовсам тIа долаши тайп-тайпара хеташи дола хIамаш дукха доахк цу дешах. Цхьабакъда, боххьенца ховш да цаI: вай планета тIара климат хIанз йIоахъяларгахьа хувцалуш я. Цу тIа уйла еш берригаш а хIана бац аьнна балча тоххамхой.

Цу оагIорахьа е воцх оагIорахьа хувцаенна климат дерригача дуньен тIа. Къаьстта а дика эелуш хувцаенна из вай бIаьшерен 20—30-ча шерашка дена. Ераш я вай мехка территоре цхьадолча дакъа тIа йIоахъенна хилар хьахьокхаш йола факташ.

Геттара дика хелуш йIоахлу хIара шера апрель бетта Малхбузен СибарегIа. Белгала аьлча, масала, 1945—1954 шерашта юкъе фон температура дIаяха бIаьшере чакхйоалдаш кхиначул 6—7 градус лакхагIа хиннача Юкъерчен Лохерчен Енисея тIа. ХIаьта укх тIеххьарча итт шера СССР европейски дакъа дикка йоккхача территоре тIа ливараш дIоахденнад. Къаьстта а тамашийна хувцамаш хиннад мехка гаьнарча СибаретIен районашка. Укхаза форда йистошца 20 шера, 1924—1944 шерашта юкъерча хана, 1 миллион квадратни километр йолча майдан тIа дукхача шерашка лаьтта шаш деш. Даим гIор лаьтта къилбаседенгахьара доазув тIехьашка даьнад. Хьалха дIадоал лов, шах мукъадоал дола хиш, Iамарч. Алха дIаьхденнад. йIоахъеннай водоемашка. Дукха кхы тайпа а факташ йоалае йиш я.

Ма сакъердам бар цу йIоахъялларо дийнача хIамашта, баьцовгIаши дийна хIамаши кхычахьа кхее йолаяра малагIча оагIорахьа эргало ю ховлга? 50—100 километр хьаденладеннах ландшафтни зонай доазув. Тундрана юкъерча ерзанча моттигашка баьцовгIаш тIалла йолаеннай. Гучаювлаш латт кхоана березникаш, кIотарган. Шера 200—700 метр пкъ беш тундрана тIайолаеннай хьу!

Ненецки къаман округе бахача наха хьалха шаккха а дийсъеннаш массазаьъар санна йола кера писа е шовш бахача шоай моттиге а. е ноккхача лаьттен тIарча тундре а. ХIанз ший цIагIа санна хет пуна цига, шийна керда йолча моттигашка дика дIаIамаш йоагIа из, песцай къоргаш шийна дIа а лувцаш. КIорогIа тундре, къилбаседан форда берда йистошца кхачнанцa чуйодаш латт тайгера великан-лось, цигарча моттигий массазарча «зальца» — къилбаседангахьарча саьца баьций даьгIенаш мача дакъа а лоацаш. Леса тIеххьа йода тайпа ча, кхыметтел хунига а.

Тундре даха къаьстта дукха ух оалхазараш. Укхаза гучадаьннад цу зонаи керда доа, йакхха форда чайка, йIаьха зIок йола баклан, баь тIара конек, форда чернеть, крохахь, арен луть, ушалашкара бов, пустельга яхачар хьисапера оалхазараш. ХьалхагIа царех дукхачар укхаза кIорнгаш хьалкхеe ххувргдацар. ХIаьта хIанз из дулуш да, хIана аьлча аха дикка дIаьхденнад. Йоккхача форда чайко духхьакха бIы беллаб Кердача Лаьттан къулбехьенгарча хи йистаца, хIаьта пустельго — Доккхача лаьттан тундра къулбехьенгахьарча районашка.

КIотаргашта тIеххьа тундре кхаьчад керда даха доагIа кагий оалхазараш: азиатски бекасаш, хевах вIокъеттарган, камышевкаш, чечеткаш, трясогузкаш, овсянкаш, варакушкаш яхараш санна дола оалхазараш.

Баренцово форда йIоахденнача хи чура дукха ха йоацаш керадаьхьалхагIа цIаккха а цигарча хишка хулаш ца хинна йIовхал езаш долча чкъаьрий тайпаш. Дийна хIамаш хIанз дукхагIа Iайнай ша тIера дIа а баьле хIанз дукхагIа ха йоаккхаш долча хи Iамашка. Хьуний тундрана къилбаседенгахьарча оагIорахьа йолача Еврaзе районашка укх тIеххьарча 40 шера гучадаьннад цигарча моттигашта керда дола оалхазарийн дийнача хIамайн шовзткъанел кIезигагIа доацаш тайпаш.

Гуччахьа йIоахлуш латта климат дIайовзийтара хIана укх сахьата массане кхоабал а яь тIайнца Iилман теори йоацаш *. Тоххамхоех цхьабараша хет, эггара керттера бахьан Маьлхен Беттен приливообразующи оалаш дола низаш да аьнна. ГIулакх селах латт аьнча, из латт. хIара 1850 шу массаза доал Маьлх, Лаьттен, Бутти цхьан таьха тIа нийслуш хиларах. Сигалех кхо планета цу тайпара нийсъелча Маьлхен Беттен приливообразующи низаш шоай эггара йоккхагIа йолча чIоагIалга дIакхоач. Хетаргахьа укхаза керттера дакъа Маьлхага, цун кхоакхабаларга кхоач. Цхьабакъда, укхаза дийнахьа сердал телача Маьлха атмосферни процессашца малагIа бувзамаш да — из хIанз укх сахьата кхоачамболаш техка даьннадац. Климат йIоахъялар углекислоташ атмосферана дукхагIа Iар а хIаьта иштта саго Iалам чухь деш дола хувцамаш а бахьан долаш да, аьнна хеташ ба цхьаькха Iилмахой. ЛаьрхIад, дерригача дуьнен тIара фон температура цIераш йоагарах укх тIеххьарча 100 шера ах градус лакхъенна хилар. Нагахьа санна уж цIераш хIахо а иштта чIогIа йоагайоах температура ши градус лакхлургья 2000 шерага кхоачача хана. Вовзаш волча советски климатолога, Ленински преме лауреата М. И. Будыков йоах, нагахьа санна хIара шера дерригача дуьнен тIа йоккха электроэнерги 10 процент совъяьле. 100 шу далале климат хувцаш йола керттера фактор мыьлха энерги а йоацаш саго беча балхах хьалхина энерги хургья.

Вокха лаьрхIам болаш да климат хувцадалар Iилманга гIолла гучадолаш хилар. ЙIовхал еттарца цхьана догIа ма ухий аренийн зоне йагъал оттарехкилара хьалдаь а. ХIаьта цу лостамо, географашта хетачох, кIезигагIа доажиха а ма кхе йаь шу доахкаргда. Иштта гучабоал къилбаседенгахьара хиш къулбехьенгахьа, долча хиш йокъал йолча районашкахьа достадара лоархIаш.

Г. СИДОРОВ,
Географически Iилмай кандидат (1964 шера 10 ноябре арадаьннача «Сельская жизнь» яхача газета тIара).

МАШИННАЬКЪАХОЙ БИБЛИОТЕКЕ

Вай республике хьаьнагIьярех цаI я Гудермесерча машиннаькъахой библиотека. 21 эзар книжка ха цу чу. Цига я 1899 шера араьнна В. Шекспира, Ф. Шиллера, Г. Успенске херка произведенеш, 40 — 50 шу хьалха кера теха В. И. Ленина, Н. Гогола, А. Чехова, Г. Гейне произведенеш.

Библиотекера деша книжкаш кхухьаш 1500 саг ва. Дешарашка книжкаш дикагIа дIакхоачаргдолаш, бахача наха юкъе уж дукхагIа дIадоаржалургдолаш вIашагIтеха 10 библиотека-передвижка я, хIаране чу 100 гаргга книжка а долаш. Уж лелаеш ба общественни библиотекараш. Дика болх бу царех волча Тепловодное яхача разъезда стрелочника Е. Максименас, Червленни яхача станце весовщика Ф. Овчаренкос, Терек яхача станце дежурни М. Шаповаловас, кхычар.

Дукха сайренаши дешарий конференцеши яьй укх шера библиотеке. Везаме чакхъаьлар берий нованошта хетаяь сайре. Верашта иштта гIулакх де деза, малагIа кхетам бала беза дийцар. Вокх сайрене столовей опыт йолча кулинарана дийцар даь хIама иштта кийчде деза, хстол иштта оттаде деза. Машиннаькъахой больнице йир дезалахи саг йоалаярах-йигарахи йола диспут. Цига докладаш йир хьехархоша М. Головинася Н. Гамаюновася.

Иштта бахархой кхетам лакхбара тIагIертта къахьег Гудермеса машиннаькъахой библиотека болхлоша.

К. ВИННИК.

Дешархоша новкъостал дир

Наьсарен района «Октябра 40 шу» яхача совхоза Долекха-Юртарча отделене хьажкIаш чуецаш хилар 8-чен 9-чен октябре цу юртарча 8 шера школа лакхерча классашкара дешархой. 119 бер врадаьннадар балха.

Юкъера лаьрхIача хIара дешархочо 7—8 центнер хьажкIаш яьхар. Из хул совхова болхлочоа йоагIа норма. Цул совгIа дукха дешархой бер хьатта хьатIаьва хьажкIаш цIендъеш, свеклаи хьажкIаш машинаш тIа йотташ.

Школьникаша беча балха дика хьалхле делайир хьехархоша Э. Д. Чатиговас, Р. Х. Нугзаровас, У. А. Муталиева, кхычар. Вегалбаьнна чIоагIа къахьийгар 8-ча классерча Кусиева Лизас, 7-ча классерча Дисандаров Ибаира, 5-ча классерча Газикова Лидас, кхыбараша.

Доккха новкъостал хилар совхоза болхлошта дешархоша шин дийнахьа баьча балхах.

М. КАЦИЕВ,
Нохч-ГIалгIай педагогически института студент-практикант.

Дешархошта дола совгIат

Доккха совгIат кхаьчар укх шера доам чу улача Ведана районерча дешархошка — «Чечингсельстрой» треста СМУ-2 коллективо яь интернат елар царга.

ХIанз 300 йоI я цига дешаш. Дика яьча интерната общежите бах уж. Нохчех, эрсех, гIалгIаех, гуржех, гIаьбартоех, эрмалоех бераь уж мехкарий вIаши безаме, барт тайна ба, дешача а бахача а шоайла новкъостал ду.

Интернат хьаелларца лоаман районе цхьаькха культурни хьаст тIаккхийттаб. Интерната директор йола коммунистка Магомадова Роза керте латтача цу коллективах доккха баркaт дарга.

Бакъда гIиппло яьча организаце ший декхараш дизза кхоачашдаьдаларе кхы а дикагIа хургдар хIанз цу интернате дешаш болча мехкарий гIуллакх. Столови, интерната тIаккоагIа наькъаш, спортзал яь йистаьхкхаланц. Цар новкъарле ю мехкарий дешара а вахара а гIуллакха. Цунухьа чехкагIа даь лаха деза уж юхедисса балхаш.

Я. ЦУЕВ.

Карачаево-Черкесски автономни областе (Ставропольски край) предприятешка ала болхазарий мехха йокстагIчарех цаI йола Эркен-Шахарски шекара завод. Дийнахьи буса цо чакхйоаккхаргья 50 эзар центнер свекла. Производствени процессаш автоматизации механизации ю я.

Сурта тIа: продуктови цех.

Е. Шумилова сурт. ТАСС фотохроника.

КЪОНА БОЛХЛОЙ

Наьсарен-Вокзалерча «Электроинструмент» яхача заводерча № 14 йолча профессионально-технически училище Iомабу цу завода эша говзал йола болхлой — токараш, слесараш, инструментальщикаш. Заводо практически занятеш яра эша помещенеи оборудованеи енай училища дешархошта.

ХIанз училище дешаш волча 150 сагах 65 хьатIадоагIача шера кивара бетта дийша воал. Царех хургба токараш - универсалаш. Дешача а практике а доккхий толамаш даьхад цу групперча В. Цолоева, И. Хозиевас, В. Неволинас, кхычар. Шоаш херка говзал бераша чIоагIа дукха оазйоллийташ практически занятеш йир царца мастера И. Мальсагова.

Балха чоалхаво говзал а инструментальщикаша Iомаер. Сатем а терко а дукха йолаш саг хила веза из говзал Iомаер, цул совгIа цуъ Iомае еза металлиста керттера говзалаш а. Цудухьа цу группаца берий шин шера деша деза. Шийна хоар кхо да деш къахьег дешашбаьраша из говзал Iомаяра мастера М. Аушева. Дика деш цу групперча В. Вышегурова, М. Колоева, А. Аушева, кхычар, иштта дешаш ба токарий - универсалий группацара Ю. Бервов, Я. Сагов, кхыбараш.

Балха говзал Iамаеш шоаш практике болча хана «Электроинструмент» яхача завода механически литейно - прессовий цехий болхлошта доккха новкъостал ду дешархошка.

«Электроинструмента» завода эггара толашагIа болча вай заварча оборудованеца кийчъаь сийрда, паргIата цехаш къоначa специалисташка хьеж.

Б. ТИМУРЗИЕВ,
«Электроинструмент» заводa воккхагIанда инженер-технолог.

ФУТБОЛ

ХЬАЛХАРА ОЧКОШ

ХIанз къаьстта дукха «болх» хьабаьннаб футбол езарашта. Царна еза команда «Терек» финале ловзаш я. Цул совгIа чIоагIагIчарна юкъе я «Текстильщик» (Иваново), «Ростсельмаш», «Спартак» (Орджоникидзе). Царех котъьнна ши команда хьатIадоагIача шера «А» класса шоллагIча подгруппе ловзаш хургья.

11 ноябре Орджоникидзе моттигерча «Спартакаца» финальни матче вIашагIкхийтар «Терека» футболисташ. Грознена баьхха Iалаьмате дукха нах бар ду ловзарга хьажа. Из тамаш а яц. Цу шин командана юкъера аьх цIаккха а баьгIлуш яц. ХIанзалца мел лайзача «Терек» дукхагIа котъьннай. Мишта чакхъяргья догIанара бехктоххаме матч?

...Шоай толашагIа йола составаш ловза арайоах командаша. Белгалдаккха деза вай командана къаьстта хала хиналга. Укхаза санна электрически сердал йолаш дукха лайза бац уж, хIаьта лоа деша тIоадал лаьттар.

Матч дIайолалуше а совле шоай бе йол фусамдаьша. Къаьстта кхераме ба Тотров, Папелашвили. Цудухьа уж чIоагIагIа лораю грознецаша. ПхелагIча минуте вай наIарашкахьа тоха бургац хьалоац В. Козлова. ХIаьта кхо минут яхы яьлча ший наIараш цIаьхха а кIалхарайоах эратара. Хьалхарча тайме шоай вIаши бувзам боацаш лоаа вай нападающеш. Къаьстта дукха гIалаташ дора Ю. Солнцева, В. Косова, Миронова. Дукха къахьега дийзар «Терека» защитникий. Iалаьмате дигза лайзар Ш. Дудаев, В. Козлов, Ю. Шкония. Ший наIараш лораяьа совгIа дукхаза атакаш дIайолайир Ш. Дудаева. Хьалхара гол спартаковцаша чутехар 25 минуте. Из счет кхы хувца ца луш чакхъаьлар хьалхара тайм.

ШоллагIча тайме ловзара сурт хувцаделар. ХIанз «Терек» я кхераме атакаш ер. 58 минуте «Спартака» наIарашка бургац чутох В. Косова. Из комбинаци дIайолаьраш В. Юданова А. Жердеви бар.

Цхьаккха команда кот а яа йолаш чакхъьлар из матч.

12 октябре Орджоникидзе лайзай кхы а ши команда — «Ростсельмаш» «Текстильщикаи» (Иваново). Ростовски футболисташа цхьа бургац чу а теха «Текстильщик» эшаьй. Лидераш ростовчанаш ба.

М. МУСИЕВ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа

РАДИО: 6.30 Юрта, боахама болхлошта передача (нохчий меттала). 6.45 Арен къахьегамхошта йола музыка. 7.10 «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор. 8.15 «Сердало» газета оагIонаш тIара. 8.25 Ашараш. 8.40 «Къона тIехье» яха передача (нохчий меттала). 16.05 Ашараш. 16.15 Городера Орджоникидзера футбольни матчах йола трансляци. 16.45 Керда ловчаш (гIалгIай меттала). 17.00 «Махка хьалхара» яха промышленноста болхлошта йола радиоочерк (эрсий меттала). 17.15 Ашараш. 17.20 Керда ховмаш (эрсий меттала). 17.35 «Халкъа творчества бух бола хьаст» яха литературни передача (гIалгIай меттала). 18.20 Керда ховмаш (нохчий меттала). 18.35 Моттигерча авторий музыка. 19.00 «УнакцIеко» яха радиожурнал (эрсий меттала). 19.30 Лорий зиланех оттадаь концерт.

У К В: 9.00 «Сийлаха - вокхача или аларчочо» яха литературни композици. 9.45 Шин чIоандаргаи альтаи виолончелаи лаьрхIа йола Хлопкова квартет. 10.15 «Рыжик» яхача Свирске повесте тIара берашта дола музыкальни дувцар. 10.45 «Вахар лорадеш» яха радиопостановка. 11.45 «Машере фаташ» яха Калашa симфонически картина. 19.00 «Музыкальни сайре» яха передача. 19.50 «Любовь Яровая» яхача спектакла монтаж (нохчий меттала). 20.55 «Музыканташ белакIеж». ШоллагIа передача. 21.10 Литовски эстрадни музыка концерт. 21.30 «Возвращение в жизнь» яха радиопостановка.

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.25 Доазол арахьарча политически гIуллакхий хьакъехьа коментатора къамаьл. 18.40 «Лоаман кхалсагI» яха телевизиони журнал (нохчий меттала). 19.25 Киножурнал. 19.35 Концерт. 20.05 «Хьаькъал долча чкъаьрий дахархочун къайленаш» яха кинофильм. 22.10 «Марите» яха художественни фильм.

Город Грозне, Кирова цIерахча поселке, Косогорская яхача улицагIа, 3, кв. 8, яхача гражданкас Савельева Екатерина Александровнас суде делнад цигга вахача ший марагара Савельев Иван Сергеевичагара ше яьйларах дола [illegible].

Дош дувцаргда город Грозне Заводской района халкъа суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIена фронтовикий урам, 10. Телефонаш: редактора — 2-41-20; редактора зам. — 2-07-61; бахьтокхана секретара — 2-45-48; партейни вахаран, промышленни, мотбахьенан, наькъой отделий — 2-35—72; корректорско — 2-00-30.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 10. Телефоны: редактора — 2-41-20, зам. редактора — 2-07-61; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-35-72; корректорской — 2-00-30.

«Грозненский рабочий» издательства типография. Революции проспект.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий». Проспект Революции.

СФ02284. Заказ № 6398.